

Šime Županović
Split

RIBARSTVO I RIBARSKA TERMINOLOGIJA ZADARSKOG PODRUČJA

UDK 800.87.801.316.3.

Rukopis primljen za tisak 22. prosinca 1993.

Čakavska rič, Split, 1994, 2.

RIBARSTVO U PROŠLOSTI

Propadanje rimskih gradskih komuna u Dalmaciji zapaža se već u drugom stoljeću, a naročito krajem stoljeća. Provincijski gradovi, u tom periodu, nalaze se u izumiranju. Njihovo propadanje, kao i propadanje njihova blagostanja, pored barbarskih invazija, uništili su i ogromni financijski nameti kojima su bili opterećeni. Sredstva za podmirivanje državnih potreba snosili su i namicali gradovi. Okrutnost poreznih vlasti bila je tolika da je prouzročila sve veći bijeg iz grada u selo, tako da su tereti državne uprave i državne obrane sve više padali na pleća već poluiznemogla građanstva.¹ Što više priliv sa sela u grad prestaje, a time prestaje i povećanje proizvodnje i mogućnosti podmirivanja sve većih poreznih obveza građana. I kad su porezne isplate građana spale na najniži nivo zbog sve većeg osiromašenja, uvedeno je solidarno jamčenje gradskih senatora za poreznu

Odlomak iz knjige autora: HRVATI I MORE (*Od koga naučiše Hrvati ribarstvo i ribarsku terminologiju*), koja je posvećena tisućugodišnjoj povijesti ribarstva u Hrvata (1995-1995. g.).

¹ A. Dabinović, *Hrvatska država i pravna povijest*, Zagreb 1990, str. 144.

dužnost cjelokupnog građanstva.² Isto tako se dešavalo da umjesto novčanih podavanja što ih je bio dužan dati grad, jamčila je njegova kurija ili dekurioni i to cijelim svojim imetkom. Takva situacija u rimskim gradovima imala je za posljedicu da dekurionska služba, koja je prije bila čast, postaje teškim teretom koji se svaki i na bilo koji način želio ukloniti.³

Zbog te i takve porezne politike koja je sve više opterećivala rimske gradove, bilo je i očekivati da će oni sve više propadati. Zato i nije bilo iznenađujuće što su rimski gradovi pri propasti rimskog imperija (V. st.) bili u rasulu i kao ekonomske i kao administrativne jedinice. Ogromni financijski nameti koje im je država u raspadanju nametnula, uništili su nekadašnje blagostanje. Sve veće posezanje centralne državne vlasti i njezinih organa, koja su započela na financijskom području, imala je kao posljedicu slabljenje i uništenje prijašnje gradske autonomije, iako još uvijek postoje organi te nekadašnje autonomije.⁴

Međutim, iako postoje organi te nekadašnje autonomije, djelokrug rada tih organa i njihove funkcije su sada postale drukčije. One su se izmijenile toliko da slobodno možemo reći, da su rimski gradovi, uključujući ovamo i *dalmatinske*, na *svršetku carstva* bili propali, što se tiče njihove organizacije, koja je izrasla iz rimskog korijena.

Što se tiče unutrašnjeg uređenja u rimskim gradovima, situacija je također postajala sve teža. Stare kurije sa senatorima, koji su jamčili za neutjerivi porez, bile su skoro posve nestale. Naročito u dalmatinskim gradovima te porezne obveze nije bilo moguće podmiriti u vrijeme seoba naroda. Kad govorimo o dalmatinskim gradovima, onda mislimo na one gradove i općine što ih Konstantin Porfirogenet nabroja u glavi 29. »De administrando imperio«, dakle: Split, Trogir, Zadar, te Krk, Rab i Osor na otocima. Ti su gradovi živjeli kao enklave u sredini neprijateljskog slavenskog (hrvatskog) pučanstva. Međusobno su oni bili povezani u jednu političku cjelinu, koja je bila pod formalnom vlašću Bizanta. Izvanji znak postojanosti te teme bio je naslov stratega kojim se kitio u temi dalmatinskoj prior zadarski.⁵

Kostur negdašnje organizacije ipak je bio sačuvan, tako da su Justinijanove reforme u pragmatičnoj sankciji iz godine 554, mogle naići na nekakvu promjenu.⁶

U toj situaciji u kojoj su se nalazili dalmatinski gradovi, prevlast crkve dolazila je s vremenom sve više do izražaja, naročito u X. stoljeću. Tako, npr. biskup, koji je još pod Bizantom (Justinijanova novela 128) nadzorna vlast, dolazi sada u općinama sjeverne Dalmacije, koje stoje pod langobardskim utjecajem, na prvo mjesto – i prije samoga priora. Što je u ovom periodu, tj. X. stoljeću, još karakterističnije, među gradskim priorima ima nosilaca hrvatskih imena (Grubeša i Dobrnja u Zadru). Kao organ vlasti ističe se zbog klera i naroda (clerus et populus

² Ibidem, 1. c.

³ M. Kostrenčić, *Hrvatska pravna povijest*, Zagreb 1922, str. 246 (drugo izdanje).

⁴ M. Kostrenčić, *Nacrt historije hrvatske države i hrvatskog prava*, Zagreb 1956, str. 89.

⁵ Ibidem, str. 109-110.

⁶ Cf. Dabinović, o.c., str. 146.

cunctus). Zbor se sazivao u važnim poslovima,⁷ kad se radilo o prodaji ili uopće o otuđivanju općinske imovine ili podjeljivanja povlastica ili opterećenju građana.⁸

Ovdje želimo još napomenuti da se u takvim prilikama koje su vladale u dalmatinskim komunama u X. stoljeću, spominje po prvi put i naše ribarstvo u jednom dokumentu koji se čuva u Zadru. U njemu je zapisano dalmatinskom beneventanom da u vrijeme zadarskog priora *Madija* u Zadru, koji je zauzimao svoj položaj od 986 do 999. god.,⁹ za javne potrebe grada bila su prodana lovišta ribe na Molatu i na Dugom otoku, u uvali sv. Viktora, na mjestu zvanom *Megarus*, danas *Magrovica*.¹⁰ Prioru *Madiju* je također uspjelo nagovoriti zadarsko plemstvo da ustupi pravo ribolova na tim »poštama« *samostanu sv. Krševana*, prvom benediktinskom samostanu u Dalmaciji kojega je grad devet godina prije izdavanja tog dokumenta (995. god.) bio sagradio.¹¹

RIBARSTVO U VRIJEME KOMUNE

Najstariji dokument u kojemu se po prvi put spominje ribarstvo u Dalmaciji, kao što smo spomenuli gore, datira iz godine 995. U tom dokumentu se spominje da u vrijeme zadarskog priora *Madija* za javne potrebe grada bila su prodana lovišta ribe na Molatu i na Dugom otoku (Telašćici).¹² Zadarski plemići, otkupivši od grada lovišta ribe, imali su pravo na četvrtinu od ulova, što bi ujedno ukazivalo da je i sam grad imao pravo na četvrtinu ulova na onim ribarskim »poštama« koje su njemu pripadale.¹³ Budući da je nekoliko godina prije izdavanja te listine bio u Zadru sagrađen benediktinski samostan sv. Krševana, koji je materijalno bio slabo zbrinut, zadarski prior *Madija* uspio je nagovoriti zadarsko plemstvo da ista lovišta ustupi samostanu sv. Krševana sa istim obvezama ribara da daju samostanu četvrtinu od ulova.

Međutim, te obaveze ribara nisu se uvijek poštivale. Prema jednom drugom dokumentu iz godine 1056., moglo bi se zaključiti da ribari nisu baš rado i redovito davali četvrtinu od ulova vlasnicima lovišta kako prije plemićima, tako sada samostanu.¹⁴ Iako su se ribari svojom zakletvom obvezali, a isto tako i svoje potomstvo na ista davanja, zakletva se ribara (gripatora) dana samostanu sv. Krševana znala i ne poštivati! U istom dokumentu po prvi put se spominju i ribari izričito – »gripatores« – a trojici se ribara u tom dokumentu spominju čak i njihova imena:

⁷ F. Rački, *Documenta historiae chroaticae periodum antiquam illustrantia* (Mon. spect. hist. Slavor. merid. VII), Zagrabiae 1874, str. 101-102 i 178.

⁸ Cf. Dabinović, o.c., str. 147-148.

⁹ Ibidem, str. 148.

¹⁰ N. Čolak, »Naše ribarstvo do pada Mletačke Republike«, *Pomorski zbornik* I, Zagreb 1962, str. 394.

¹¹ Ibidem, l.c.

¹² Ibidem

¹³ Ibidem

¹⁴ Ibidem

Zupana (Supan), Petulel i Podboj, s dodatkom »i ostali njihovi drugovi« (et college eorum ceteri).¹⁵

Jedna druga isprava iz iste godine (1056) ukazuje na to. U njoj redovnici samostana sv. Krševana svjedoče kako su ribari »gripatores« za spas svoje duše darovali crkvi i samostanu jedan dio ulovljene ribe i kako su isti redovnici prizvali srdžbu božju i postojeće crkvene kazne protiv onih ribara koji ne bi izvršili ovo obećanje dano sv. Krševanu. Ta prijetnja božjom kaznom za neizvršavanje date obveze ukazuje da »ribari prestanu s konstantnim kršenjem svojih obveza prema samostanu«.¹⁶

Također još jedna druga isprava oko god. 1078. »ad sinistra tendentes« nas izvješćuje kako su zadarski ribari nastojali uskratiti uopće davati samostanu četvrtinu od lova ribe u uvali sv. Viktora na Dugom otoku. Kao isprika im je poslužila obveza koju imaju prema samostanu u davanju četvrtine lova na cijelom otoku Molatu.¹⁷

Godine 1096. samostan sv. Krševana širi svoja prava i na otok Vrgadu.¹⁸ Na molbu opata Madija i na savjet zadarskih plemića prior Drago ustupio je samostanu pravo na sve prihode koje su prije toga uživali zadarski priori na tom otoku, tj. devet modija soli godišnje i dva lovišta ribe.¹⁹

Zbog nepoštivanja obaveza prema samostanu sv. Krševana dolazilo je u kasnijem periodu čak i do parnica pred zadarskim sudom. Tako, npr. 1233. odvjetnik samostana *Preste de Metaforo* optužio je ribare, koji su lovili mrežama potegačama, da ne daju samostanu jednu cijelu lovinu lokarada, kako su dužni davati.²⁰ (Ovo je ujedno i prvi podatak o lovu plave ribe potegačama na našoj obali!, o.a.).

Ovo bi uglavnom bili i jedini podaci koji su nam ostali zapisani o ribarstvu na zadarskom području iz najranijeg doba komune. To ne znači da se i na drugim stranama nije lovila riba, niti da su na području zadarske komune samo benediktinci samostana sv. Krševana u Zadru imali svoje ribarske »pošte« od kojih su dobivali dio lova. Nažalost, za ta druga područja nisu nam sačuvana nikakva vrela koja bi navodila to pitanje.²¹

Da je ribarstvo, u tom periodu, na zadarskom području bilo zaista dobro razvijeno govore nam i sačuvana »Pravila laičke bratovštine pomoraca i ribara« (*Forma Matricule Marinariorum et Piscatorum Jadre*) koja je postojala već prije XIV. stoljeća, a kao zaštitnike je imala sv. Andriju i sv. Nikolu. Članovi bratovštine

¹⁵ Cf. Rački, o.c., str. 51.

¹⁶ Cf. Čolak, o.c., str. 395.

¹⁷ Ibidem, l.c.; cf. Š. Županović, »Ribarstvo i ribarska terminologija šibenskog područja,« *Čakavska rič* 1, Split 1988, str. 5. (dalje *ČR*).

¹⁸ Cf. Čolak, o.c., str. 395.

¹⁹ Cf. Rački, o.c., str. 173.

²⁰ Cf. T. Smičiklas, *Codex Diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, Vol. III, Zagreb 1905, str. 385.

²¹ Cf. Čolak, o.c., str. 396.

okupljali su se u crkvi tih svetaca.²² To ujedno ukazuje na veoma staru tradiciju ribarstva i ribarskog obrta na zadarskom području, što potvrđuje i dokument iz god. 995. Ovaj podatak bi ujedno mogao poslužiti i kao dobar argument da su također i otoci zadarskog arhipelaga bili napućeni u to vrijeme. Međutim, taj podatak se ne bi podudarao s tvrdnjom bizantskog cara Konstantina Porfirogeneta (912-959), kad u svom djelu »De administrando imperio« (c. 30 i 31) spominje među naseljenim otocima zadarsko-šibenskog arhipelaga samo otok *Vrgadu* u kojoj su živjeli Romani (ROMAHOI).²³ Romana je u to vrijeme, prema carevoj tvrdnji, bilo samo na ovom otoku, dok »ostali otoci nisu naseljeni, imadu pusta naselja...« i navodi im imena uz napomenu »...ima još i vrlo mnogo drugih otoka, ali im imena ne znaju.«²⁴

Navedenu carevu tvrdnju bi opovrgavali podaci iz isprave godine 995. u kojoj zadarski plemići daruju samostanu sv. Krševana u Zadru ribarske »pošte« na otoku Molatu i u uvali Telaščici na Dugom otoku, kao i obveze ribara prema samostanu sv. Krševana. Ovaj pisani dokumenat o ribarstvu na zadarskom području u vrijeme komune jasno ukazuje da je ribarstvo na zadarskom području, a posebno na njegovu otočkom dijelu, bilo već dobro razvijeno upravo u periodu o kojem govori car Porfirogenet u svom djelu.

Čudno je da zadarska komuna, koliko nam je poznato, nije ostavila nikakva spomena u svom statutu (1305-1313)²⁵ o ribarstvu zadarskog područja. To je utoliko simptomatičnije, ako uzmemo u obzir da upravo zadarska komuna, zahvaljujući sačuvanom arhivu bivšeg samostana sv. Krševana, jedina pruža nekoliko vijesti o ribarstvu na svom području do kraja života komune!

PODRIJETLO NAZIVA MORSKE FAUNE (TALASOZOONIMA)

Teške posljedice promjena u privrednoj strukturi dalmatinskih gradova, izazvanih avarsko-slavenskom najezdom, uvjetovale su i značajne promjene u načinu gradskog života. Starosjedilačko stanovništvo napušta sve više gradove na izloženim mjestima jer je život u njima nesiguran i prebacuje se u utvrđene gradove pored mora ili na obližnje otoke. Tako je bio napušten i grad Epidaur, a isto tako i Risan. Stanovnici stare Salone tražili su utočište u razvalinama Dioklecijanove palače. Gradovi na sjeveru, poput Trogira i Zadra, kako slikovito navodi *Dabinović*,²⁶ »povukli su se tik uz morsku obalu: njihov oblik je oblik galije, koja je

²² V. Brunelli, *Forma Matricule Marinariorum et Piscatorum Jadre*, Dubrovnik 1882, str. 37-38.

²³ P. Skok, *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima*, Zagreb 1950, I, str. 78-79 (dalje SRO); cf. Županović, o.c., str. 5.

²⁴ F. Šišić, *Hrvatska povijest*, I, Zagreb 1925; P. Skok, *Kako bizantinski pisci pišu slavenska mjesna i lična imena*, *Starohrvatska prosvjeta*, n.s. 1, 3-4, srpanj/prosinac, Zagreb/Knin 1927; cf. Š. Županović, *Ribarstvo šibenskog područja*, knj. 6, Jadranski institut JAZU, Zagreb 1963, str. 19, bilj. 33; L. Marčić, *Doseljavanje i iseljavanje na zadarskim i šibenskim ostrvima*, *Glasnik Geografskog društva*, XV, Beograd 1929, str. 62.

²⁵ Cf. bilješku 17, Županović, str. 9; cf. Čolak, o.c., str. 398.

²⁶ Cf. bilješku 1, str. 145.

gotova da otputuje«. To potvrđuje i napućivanje otoka zadarskog arhipelaga, gdje su se uspjeli sačuvati mnogi jezični relikti asimiliranih Romana.

Nakon dolaska Hrvata na ove naše obale, prilike se znatno smiruju. To smirenje se odrazilo i u privrednoj organizaciji, a time i u promjenama načina gradskog života. Zatočeni starosjedioci u dodiru sa doseljenim Hrvatima, mnogo su pomogli da se novonadošli Hrvati dosta brzo prilagode moru i ribarskom obrtu. Kako došljaci nisu u svom pomorskom rječniku imali nazive za pojedine vrste riba i ostale morske faune, oni su ih *preuzimali* od zatečenih starosjedilaca ili su *na mjestu* stvoreni od domaćih i tuđih elemenata.²⁷ To je ujedno, kako veli Vinja, jedan od razloga što su se stariji slojevi talasozoonomijskog inventara tako dobro sačuvali.²⁸

Tako su i nazivi preuzeti iz jezika dalmatinskog romaniziranog življa koje su novonadošli Hrvati zatekli na tlu koje su zaposjeli, bili podešavani hrvatskoj jezičnoj strukturi. Takvi dalmatski elementi, dok se dalmatski jezik nije posve ugasio, bili su naročito brojni na zadarskom području, gdje su Romani bili brojni i od kojih su nadošli Hrvati učili pomorstvo i ribarstvo. Kad su zatečeni narodi bili već asimilirani, došljaci su već raspolagali ribarskom terminologijom, sastavljenom dobrim dijelom od preuzetih elemenata. U tom pogledu, veli Vinja, u nastajanju naše nomenklature, naša »pomorska se terminologija gradi na veoma malom broju donesenih elemenata, dok se nazivlje (za važnije vrste) ihtiofaune preuzima direktno od dalmatinskih Romana, a uglavnom njihovim posredstvom i od Grka.«²⁹

Ti međusobni doticaji između starosjedilaca (Romana) i nadošlih Hrvata u početku su bili veoma slabi. Starosjedioci su bili veoma nepovjerljivi prema došljacima. Međutim, s vremenom se sve više približavaju jedni drugima, a to dolazi kao rezultat uzajamnih ekonomskih interesa o kojima govori i Toma Arhiđakon u svojoj *Kronici*.³⁰ Ovo približavanje je najjače bilo izraženo upravo na zadarskom području. Već u X. stoljeću, otkada postoje pisani dokumenti, javljaju se, veli Jireček,³¹ pojedinačna slavenska osobna imena kod odličnika po gradovima. U XI. stoljeću hrvatska imena nose i sami priori, tribuni, opatice, arhiđakoni, pa čak i biskupi. Otada se neprestano pojačavao priljev hrvatskog stanovništva u primorske gradove. To naročito važi za grad Zadar koji je bio poznat po broju ženidba između gradskih patricija i hrvatskih knezova u susjedstvu.³² Kako je

²⁷ V. Vinja, *Jadranska fauna – etimologija i struktura naziva*, 1, JAZU-LOGOS, Split 1986, str. 36. (dalje JF).

²⁸ Ibidem, l.c.

²⁹ Ibidem, l.c.

³⁰ Cf. Th. Archidiaconus, *Historia Salonitana*, MSHSM, XXVI, 1894, str. 33: »...ceperunt Spalatenses cum Sclavis paulatim conversari, Commertiorum negotia exercere, connubia jungere ac paccatos eos sibi et familiares redere«; A. Cvitanić, *Pravno uređenje splitske komune po statutu iz 1312. godine*, Muzej grada Splita, 16, Split 1964, str. 17-18; Š. Županović, *Starodrevna baština šibenskoga kraja*, Znanstvena biblioteka 54, Književni krug, Split 1991, str. 386.

³¹ C.J. Jireček, *Die Romanen in den Städten dalmatiens während des Mittelalters*, I, Wien 1901, str. 93.

³² Ibidem, str. 95.

Zadar od pamtivijeka bio gravitacijska točka ekonomske i kulturne penetracije na brojne otoke, geografski naslonjene na ovaj grad, pa su tako preko njega tekla naseljavanja i izmjena stanovništva tih otoka.³³

Iskorišćivanje Kornata od strane Romana iz Vrgade i s Velog (Dugog) otoka, kao što su ih kasnije iskorišćivali Hrvati, ostavila su svoje vidljive jezične tragove u mnogim predlatinskim, latinskim i romanskim nazivima pojedinih toponima i ihtionima, koji su se kao jezični relikti uspjeli sačuvati sve do danas u pučkoj etimologiji. Prema tome, možemo slobodno kazati, da pored romanskih stanovnika na otoku Vrgadi, koju jedinu spominje kao naseljenu na zadarskom području bizantski car Porfirogenet u svom djelu, postojali su također Romani i na ostalim otocima zadarskog arhipelaga za koje car veli da su nenapučeni. To bi potvrđivale i sačuvane isprave o ribarstvu na zadarskom područje iz godine 995 i 1056.

I kao rezultat navedenih jezičnih miješanja i križanja u prošlosti na mnogo širem arealu, bili smo u mogućnosti razlikovati dva osnovna tipa naselja i to: *predrimsko* ili *rimsko* u kojima su nazive za pojedine vrste riba i ostale morske faune preuzeli najstariji Hrvati uzduž naše obale grčko-rimskim posredstvom ili su bili preuzeti od Grka posredstvom romaniziranog predslavenskog življa. I zatim *hrvatsko* u kojima brojčano najznačajniju skupinu naziva tvore imena *hrvatskog* postanja, kao što je to bio slučaj na šibenskom području.³⁴ U tom pravcu se, pretpostavljamo, i razvijala naša ribarska terminologija.

POPIS NARODNIH IMENA RIBA I OSTALIH MORSKIH ORGANIZAMA U ZADARSKOM PODRUČJU

Vinja,³⁵ proučavajući podrijetlo naziva riba i ostalih morskih organizama na istočnoj obali Jadrana, sabranih na više od 170 lokaliteta, zastupa također u svom kapitalnom djelu vrlo značajnu tezu o karakteristikama tih popisa. Ta njegova teza je vrlo interesantna ne samo sa stanovišta etimološke strukture hrvatske ihtionimije i katkada zbog frapantnih podudaranja s drugim mediteranskim nomenklaturama, već naročito sa stanovišta sukcesivnih slojeva koji su prekrivali ova područja od vremena romanizacije. Raspoložujući mnogim sinonimima za istu »*označenu stvar*« i naročito poznavajući vrlo velik broj denominacijskih tipova za različite vrste imenovanih životinja, on je uspio konstatirati na kakav se način vršila ta polagana penetracija elemenata sukcesivnih slojeva u jeziku primaoca, u našem slučaju hrvatskoga obalnog pučanstva.

Rezultat tih skupnih istraživanja naziva naših riba i ostale morske faune pokazuje također na neke konstantne crte koje su karakteristične i za ihtiološku nomenklaturu ostalih naroda u Sredozemlju. U ihtiološkoj terminologiji u kojoj su se sačuvali ostaci nekadašnjih jezika, koji su se naslojavali jedni na druge

³³ Cf. bilješku 23, str. 253-254.

³⁴ Cf. bilješku 17 (Županović), 1988, str. 17.

³⁵ Cf. V. Vinja, »Le Grec et le Dalmate,« *Zeitschrift für Balkanologie* V, 1967, 203 et seq.

(mediteranski, grčki, latinski, romanski, pa slavenski i mletački sloj), to je vrlo čest slučaj.

To se može vidjeti i iz dobivenih podataka popisa narodnih imena riba i ostalih morskih organizama na zadarskom području, koje je autor osobno ili u zajednici sa V. Vinjom, sakupio na terenu u ljetnom razdoblju 1952-1955. godine.

Iz dobivenih podataka, sakupljenih na terenu, moglo bi se također postaviti pitanje: da li postojeći nazivi morske faune na zadarskom području nešto potvrđuju u odnosu na druge oblasti uzduž naše obale?

Odgovor na postavljeno pitanje nije lako dati i mislimo da bi se na isto moglo odgovoriti na temelju iskustva u obrađivanju svekolike naše obale, na što ukazuje i V. Vinja³⁶ u svom djelu o etimologiji i strukturi naziva jadranske faune.

Jedno jest sigurno a to je: da je Zadar, kao i svi gradovi romanskog podrijetla u Dalmaciji, pretrpio neizbježiv romanski utjecaj i da je zadarski region karakterističan po znatnom udjelu dalmatizama, tj. predmletačkih romanskih relikata. On se u tome znatno razlikuje od susjednog šibenskog regiona u kojem se broj *venecijanizama*, dakle najrecentnijeg sloja, ističe mnogo više nego u onim krajevima u kojima obiluju grecizmi i meridio-talijanizmi. Upravo to nepostojanje predmletačkog sloja (= dalmatskoga) u šibenskom kraju uvjetovalo je da su se tuđice lakše »in novo« usvajale i nisu imale dalmatsku konkurenciju kao drugdje.³⁷

Vodeći računa o suvremenoj lingvističkoj metodi, odnosno jednoj njezinoj »marginalnoj« disciplini – *semantici*,³⁸ koja je došla u prvi plan istraživanja ovog problema, imat ćemo prilike vidjeti iz ove naše analize podrijetla ribarske terminologije zadarskog područja. Ona će nam pokazati kako su se stvarale oznake pojedinih vrsta riba i ostalih morskih organizama na jednom čisto hrvatskom regionu (šibenskom) u odnosu na ostale dalmatinske regione sa izrazitim dalmatskim utjecajem u kojima se zrcale dodiri i križanja starijih i novijih jezika Sredozemlja.³⁹

Tek jasan pogled na sadržaje, njihove raznolikosti, uzajamne dodire i križanja romanskoga i hrvatskoga elementa, koje smo pokušali analizirati u ovom radu, omogućit će nam da razložito objasnimo njihov razvoj i njihovo podrijetlo.

Kao podloga za ovu semantičku analizu uzeti su pojedini nazivi riba i ostalih morskih organizama sakupljenih na zadarskom području 1952-1955. godine. Navodnici ili znak jednakosti odnose se uvijek na semantiku »zbog sadržaja«, tj. u pitanju je ista slika (= organizacija) denominacije.

³⁶ Cf. V. Vinja, JF, vol. 1 i 2, Split, 1986.

³⁷ Cf. bilješku 34, str. 30.

³⁸ Ibidem, str. 31.

³⁹ Ibidem, 1. c.

NOMENKLATURA TALASOZOONIMA ZADARSKOG PODRUČJA

ZNANSTVENO IME	NARODNO IME	
Ribe (<i>Pisces</i>)	Lorini ⁴⁰ (1903)	Županović (1952-1955)
<i>Petromyzon marinus</i> (L.)	<i>paklara</i>	<i>paklara</i> (Vrgada, Tkon), <i>paklenica</i> (Sali, Olib, Ist, Novalja, Brbinj, Lun, Barbat), <i>pegulera</i> (Premuda), <i>morina</i> (Kali, Rava, Nevidane), <i>lampreda</i> (Pag), <i>paklarica</i> (Mali Lošinj, Ilovik, Susak), <i>biša</i> (Kukljica), <i>morona</i> (Žman)
<i>Alopias vulpinus</i> (Bonn.)	<i>pas špadun</i>	<i>morska lisica</i> (Žman), <i>pas sabljar</i> (Iž)
<i>Prionace glauca</i> (L.)	<i>pas modrulj</i>	<i>pas modrulj</i> (Sali), <i>modrun</i> (Kali), <i>modrenjak</i> (Iž)
<i>Lamna</i> spp.	<i>pas, kučina, kučin</i>	<i>kanja</i> (Sali, Rava, Božava, Žman, Kukljica), <i>kuja</i> (Molat), <i>pas kucin</i> (Barbat), <i>pešekan</i> (Tkon)
<i>Oxynotus centrina</i> (L.)	<i>morski prasac</i>	<i>morski prasac</i> (Vrgada, Kali, Ist, Premuda, Mali Lošinj, Veli Rat, Barbat), <i>morski praščić</i> (Pag, Ilovik), <i>prasac</i> (Kukljica), <i>prajčić od mora</i> (Susak)
<i>Scyliorhinus</i> spp.	<i>mačka</i>	<i>mačka</i> (Vrgada, Sali, Kali, Pag, Lun, Barbat, Silba, Lopar, Novalja, Olib, Ugljan, Mali Lošinj, Uniže, Žman, Nevidane, Tkon), <i>parada</i> (Ist, Premuda, Veli Rat, Zapuntel, Sestrunj, Rivanj, Božava, Molat, Susak), <i>fakić</i> (Barbat), <i>moska</i> (Ilovik), <i>krèca</i> (Rava), <i>maška</i> (Kukljica), <i>kinikesa</i> (Kali, iuv.), <i>pikalj</i> (Premuda, Božava, iuv.), <i>hahić</i> (Novalja, iuv.), <i>ščovica</i> (Vrgada, iuv.), <i>fakići</i> (Barbat, iuv.)

⁴⁰ P. Lorini, *Ribanje i ribarske sprave pri istočnim obalama Jadranskoga mora*, Beč 1903. Knjiga je bila napisana već 1898. godine. P. Lorini (1850-1921) je rođen u Salima na Dugom otoku. Bio je dugogodišnji c. kr. nadzornik za ribarstvo bivše austro-ugarske monarhije sa sjedištem u Trstu. Nazivi morske faune su uzete iz njegove knjige (str. 18-36). Kao rođeni Saljanin, vjerujemo, da je u navedenom popisu nazivlja riblje i ostale morske faune unio mnoge nazive koji su se u to vrijeme upotrebljavali na Dugome otoku i na zadarskome području.

Sphyrna zygaena (L.)	<i>pas jaram</i>	<i>peše martelo</i> (Vrgada, Premuda, Veli Rat, Molat), <i>pešimartelo</i> (Kukljica), <i>sorat</i> (Kukljica), <i>jaram</i> (Sali), <i>bat</i> (Silba), <i>kovač</i> (Silba)
Squalus spp.	<i>kostelj</i>	<i>pas kostilj</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Božava, Veli Rat, Molat), <i>pas koščenjaka</i> (Premuda), <i>pas koščljivi</i> (Pag), <i>pas kostić</i> (Novalja, Lun), <i>pas kostiš</i> (Barbat), <i>pas kostelj</i> (Silba), <i>košljivac</i> (Unije), <i>kostilj</i> (Rava, Žman, Tkon), <i>koštilj</i> (Nevidane), <i>špin</i> (Kukljica), <i>azia(l)</i> (Mali Lošinj, Susak)
Mustelus spp.	<i>pas čuko, pas bulaš</i>	<i>morski pas</i> (Nevidane), <i>morski pasić</i> (Žman), <i>pas</i> (Kukljica, Novalja, Olib, Sestrunj, Tkon)
Squatina squatina (L.)	<i>sklat</i>	<i>sklat</i> (Vrgada, Sali, Kali, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Lopar, Barbat, Novalja, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>šklat</i> (Ist), <i>škva(j)ina</i> (Mali Lošinj), <i>skvaina</i> (Ilovik), <i>škvaža</i> (Susak), <i>škvain</i> (Unije), <i>skloat</i> (Premuda), <i>škloat</i> (Ist)
Torpedo (Torpedo) marmorata Risso	<i>trntulja</i>	<i>trtniga</i> (Vrgada), <i>trpina</i> (Sali, Veli Rat, Žman, Zapuntel, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>trpigna</i> (Kali, Rava, Kukljica, Iž), <i>trpina</i> (Ist, Molat, Silba, Božava), <i>trema</i> (Premuda, Molat, Ilovik, Olib), <i>trnjača</i> (Pag, Novalja, Lun, Barbat), <i>tremula</i> (Silba, Mali Lošinj), <i>tarna</i> (Susak), <i>trnula</i> (Unije), <i>trpniga</i> (Nevidane), <i>trpljiza</i> (Tkon)
Raja (Raja) miraletus (L.)	<i>barakula</i>	<i>raža</i> (Kali, Ist, Veli Rat, Molat), <i>bavoža</i> (Premuda), <i>gola raža</i> (Barbat), <i>ražica</i> (Silba, Žman), <i>barakulica</i> (Mali Lošinj, Rava), <i>štringica</i> (Kukljica), <i>slast</i> (Nevidane, Olib), <i>cvet</i> (Iž)

Raja (Raja) clavata (L.)	<i>raža pucasta</i>	<i>raža</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Rivanj, Ugljan, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Božava, Pag, Lun, Barbat, Silba, Ilovik, Rava, Kukljica, Nevidane, Tkon, Molat), <i>ražica</i> (Žman)
Raja (Dipturus) batis (L.)	<i>volina</i>	<i>Volina</i> (Vrgada, Kali, Veli Rat, Nevidane, Sestrunj, Mali Lošinj, Susak), <i>vol</i> (Sali, Premuda, Molat, Silba, Tkon), <i>vô</i> (Ist, Rava, Kukljica, Božava), <i>vô morski</i> (Tkon), <i>štramac</i> (Mali Lošinj, Ilovik, Pag, Novalja), <i>golub</i> (Lun)
Raja (Dipturus) oxyrhincus (L.)	<i>klinka</i>	<i>volić</i> (Vrgada, Kali, Žman), <i>šumić</i> (Ist), <i>mukozić iuv.</i> (Molat), <i>štramac</i> (Pag), <i>golub</i> (Barbat), <i>raža</i> (Unije, Rava), <i>muto</i> (Kukljica)
Dasyatis pastinaca (L.)	<i>viža žutulja, šunj</i>	<i>žitica</i> (Vrgada, Sali, Rava, Nevidane, Tkon), <i>žutulja</i> (Premuda), <i>kolumbul</i> (Sali, Zapuntel, Žman), <i>kolumbulić</i> (Žman), <i>šum</i> (Veli Rat, Iž), <i>šiparka</i> (Pag, Barbat, Lun), <i>šumić</i> (Ist), <i>šun</i> (Novalja), <i>šijun</i> (Brbinj), <i>golub</i> (Sestrunj, Rivanj), <i>strižica</i> (Molat), <i>slast</i> (Olib), <i>sklat</i> (Susak), <i>šklat</i> (Unije), <i>muto</i> , <i>viža</i> (Kukljica), <i>šiparkun</i> – ♂ – (Pag), <i>šipavka</i> (Rab), <i>sova</i> (Lopar)
Dasyatis centroura (Mitch.)	<i>šunj</i>	<i>sinj</i> (Vrgada), <i>buciga</i> (Susak)
Myliobatis aquila (L.)	<i>golub morski</i>	<i>golub</i> (Vrgada, Kali, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Kukljica, Tkon, Lopar, Zapuntel), <i>kolumbul</i> (Premuda, Molat, Božava, Veli Rat, Ist, Silba), <i>kolumbu</i> (Rava), <i>kolumbulić</i> (Žman), <i>šiparka</i> (Pag, Lun), <i>šipatka</i> (Novalja), <i>čelupa</i> (Olib)
Gymnura altavela (L.)	<i>morska višćica pazdrk</i>	<i>liza</i> (Kali)
Acipenser sturio (L.)	<i>štirjun</i>	<i>štirjun</i> (Vrgada), <i>štrljun</i> (Sali, Kali, Veli Rat, Rivanj, Božava, Ilo-

		vik, Kukljica), <i>štirjun</i> (Ist, Ugljan, Susak), <i>štirijun</i> (Premuda), <i>štirijun</i> (Molat), <i>štuka</i> (Tkon)
Sprattus sprattus sprattus (L.)	<i>oljiga</i> , <i>papalina</i>	<i>srdelina</i> (Vrgada, Sali, Kali, Tkon), <i>papalina</i> (Sali, Kali, Veli Rat, Molat, Pag, Ugljan, Barbat, Mali Lošinj, Žman, Kukljica), <i>srdelica</i> (Ist, Rava, Nevidane), <i>srdelini</i> (Lun, Lopar), <i>sarduncin</i> (Veli Rat), <i>sardela</i> (Premuda), <i>sardelica</i> (Molat, Ilovik), <i>srdelina</i> (Pag, Mali Lošinj), <i>sardelin</i> (Ilovik, Unije), <i>srdecin</i> (Nevidane)
Sardina pilchardus (Walb.)	<i>srdjela prava</i>	<i>srdela</i> (Vrgada, Sali, Kali, Lun, Barbat, Silba, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Lopar, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>sardela</i> (Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Olib, Božava), <i>šardela</i> (Pag)
Alosa fallax (Lac.)	<i>lojka</i>	<i>srdun</i> (Vrgada, Sali, Barbat, Žman), <i>renga</i> (Kali, Ist, Premuda, Tkon), <i>ringa</i> (Veli Rat, Božava), <i>salaka</i> (Molat, Ilovik), <i>sardelun</i> (Pag), <i>čepa</i> (Molat, Mali Lošinj, Ilovik), <i>sardun</i> (Lun, Rava), <i>arinja</i> (Unije), <i>srdelun</i> (Nevidane), <i>šardelun</i> (Pag), <i>salska</i> (Ilovik, Molat), <i>ruša</i> (Kukljica)
Engraulis encrasicolus (L.)	<i>brgljun</i> , <i>inćun</i>	<i>minćon</i> (Vrgada, Lun, Barbat, Lopar, Rivanj), <i>kurcilj</i> (Sali, Rava, Žman, Kukljica, Sestrunj, Dragove), <i>minćun</i> (Kali, Ist, Premuda, Molat, Pag, Ilovik, Olib, Ugljan), <i>mićon</i> (Veli Rat, Novalja, Rava, Božava), <i>mićun</i> (Nevidane, Tkon, Zapuntel), <i>inćun</i> (Silba), <i>inćo</i> (Mali Lošinj, Susak, Unije), <i>sardun</i> (Mali Lošinj, iuv.), <i>korcilj</i> (Brbinj), <i>krcilj</i> (Sali)
Argentina sphyraena (L.)	<i>srebrenica</i>	<i>srebrna</i> (Vrgada), <i>ardentin</i> (Mali Lošinj), <i>srebrenjak</i> (Ilovik), <i>sre-</i>

		<i>brnjak</i> (Ilovik), <i>srebrnica</i> (Sali), <i>srebrnjača</i> (Brbinj)
Synodus saurus (L.)	<i>manjur</i>	-----
Anguilla anguilla (L.)	<i>jegulja</i> , <i>angulja</i>	<i>bižat</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Mali Lošinj, Molat, Silba, Ilovik, Susak, Unije, Žman), <i>angulja</i> (Kali, Veli Rat, Molat, Rava, Nevidane, Tkon), <i>ugor</i> (Pag, Lun, Barbat, Lopar, Novalja), <i>bižot</i> (Kukljica), <i>špadun</i> (Sali), <i>janguja</i> (Žman), <i>inguja</i> (Olib, Sestrunj), <i>ugor žuti</i> (Pag), <i>angu(l)ja</i> (Zapuntel, Božava, Sali, Kali, Vrgada), <i>kajman</i> (Sali), <i>bizat</i> (Ist, Molat, Sestrunj, Sali)
Muraena helena (L.)	<i>mrina</i>	<i>morona</i> (Vrgada, Sali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Ilovik, Žman, Kukljica, Božava), <i>morina</i> (Kali, Sali, Silba), <i>morena</i> (Iž, Mali Lošinj), <i>mora</i> (Sestrunj), <i>zmija od mora</i> (Susak)
Conger conger (Artedi L.)	<i>ugor</i> , <i>gruj</i>	<i>ugor</i> (Vrgada, Sali, Žman, Tkon, Olib, Zapuntel), <i>grug</i> (Sali, Kali, Ist, Veli Rat, Pag, Lun, Barbat, Silba, Rava, Kukljica, Nevidane, Lopar, Novalja, Sestrunj, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>gruh</i> (Premuda, Molat, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Srakane), <i>grongo</i> (Mali Lošinj), <i>gruščić</i> (Ilovik)
Belone belone belone (L.)	<i>jaglica</i> , <i>igla</i>	<i>Igla</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Silba, Ilovik, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Tkon, Lopar, Novalja, Zapuntel, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>jigla</i> (Mali Lošinj, Susak), <i>jaglun</i> (Nevidane)
Scomberesox saurus (Walb.)	<i>kusača</i>	<i>aguc</i> (Sali), <i>igla</i> (Kali, Pag, Rava), <i>muška igla</i> (Ist), <i>iglun</i> (Premuda, Molat, Ilovik, Kukljica), <i>iguc</i> (Veli Rat), <i>skermo</i> (Mali Lošinj).

		<i>jiglenac</i> (Susak), <i>iglinac</i> (Unije), <i>iglenac</i> (Srakane)
Exocoetus volitans (L.)	<i>poletuša</i> , <i>priletuša</i>	<i>lastavica</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Sestrunj, Novalja, Zapuntel, Lopar), <i>lastavica modra</i> (Mali Lošinj, Unije, Rava, Žman), <i>lastavica morska</i> (Kukljica, Nevidane, Tkon), <i>lastrovica</i> (Premuda), <i>mu-zoduro</i> (Mali Lošinj), <i>prepelica</i> (Ilovik, Susak), <i>lastovica</i> (Rivanj, Ugljan), <i>polećuh</i> (Novalja)
Syngnathus spp.	<i>šilobadalo</i> , <i>šilo</i> , <i>divlja jaglica</i>	<i>igla</i> (Vrgada, Kukljica, Tkon), <i>divlja igla</i> (Lun, Unije), <i>glista</i> (Nevidane), <i>popišada</i> (Rava), <i>divljakula</i> (Novalja), <i>popišnjak</i> (Zapuntel), <i>popišini</i> (Žman)
Hippocampus spp.	<i>konjić morski</i>	<i>konj</i> (Susak, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Olib, Zapuntel), <i>petek</i> (Unije), <i>morski konj</i> (Rava, Sestrunj), <i>konjić</i> (Ugljan, Lopar, Novalja, Rivanj)
Merluccius merluccius (L.)	<i>tovar</i> , <i>mol</i>	<i>mol</i> (Sali, Ist, Premuda, Veli Rat, Lun, Barbat, Silba, Ilovik, Susak, Rava, Nevidane, Žman, Tkon, Novalja, Sestrunj, Božava, Rivanj), <i>molëte</i> (f. pl.), (Kali, Premuda, Božava, Kukljica), <i>oslić</i> (Molat), <i>zubar</i> (Pag), <i>molo</i> (Molat, Mali Lošinj, Kukljica), <i>moljo</i> (Unije)
Micromesistius poutassou (Risso)	<i>ugotica mrka</i>	<i>mololungo</i> (Mali Lošinj)
Trisopterus minutus capelanus (Lac.)	<i>ugotica</i>	<i>pišmolj</i> (Vrgada, Premuda, Lun, Susak), <i>molete</i> f. pl. (Kukljica), <i>pišmoleti</i> (Kali), <i>pešemol</i> (Pag), <i>pišemolja</i> (Barbat), <i>molić</i> (Božava), <i>molj</i> (Olib), <i>mol</i> (Ugljan, Rava, Nevidane, Žman, Zapuntel, Lopar)
Merlangus merlangus euxinus (Nordmann)	<i>ugotica dugonosica</i>	<i>mololargo</i> (Mali Lošinj), <i>moleti</i> , f. pl. (Kali, Rava), <i>pismo(l)</i> (Vr-

		gada), <i>pešimol</i> (Novalja), <i>pičmulj</i> (Lopar)
Phycis spp.	<i>tabinja</i>	<i>tabinja</i> (Vrgada, Sali, Kali, Tkon), <i>babinja</i> (Ist, Premuda, Veli Rat, Zapuntel, Zverinac, Božava, Brbinj, Molat, Silba, Ilovik, Unije), <i>dabinja</i> (Rava, Žman, Kukljica, Nevidane)
Antonogadus megalokynodon (Kol.)	<i>ugorova majka</i>	<i>ugorova mati</i> (Vrgada), <i>tabinja</i> (Sali), <i>babinja</i> (Ugljan), <i>škulj</i> (Kali, Žman, Kukljica, Rava, Silba), <i>gružavica</i> (Ist), <i>gružja mati</i> (Premuda, Veli Rat, Molat, Unije, Rava, Ilovik), <i>grugovica</i> (Lun, Novalja), <i>grugova mati</i> (Barbat), <i>gružja mater</i> (Mali Lošinj, Premuda, Božava), <i>gružja baba</i> (Tkon), <i>grugova mat</i> (Lopar), <i>gružja mat</i> (Zapuntel, Olib), <i>gruška mati</i> (Rivanj), <i>gruska mat</i> (Sestrunj)
Zeus faber L.	<i>kovač</i>	<i>kovač</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon)
Serranus cabrilla (L.)	<i>kanjac</i>	<i>kanj</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Unije, Rava, Kukljica, Ilovik, Lopar, Novalja, Zapuntel), <i>kanjac</i> (Silba, Žman, Nevidane, Tkon, Sestrunj, Božava, Brbinj, Rivanj, Ugljan, Olib), <i>kanjo</i> (Ilovik), <i>kanić</i> (Susak), <i>kanj od ruba</i> (Novalja), <i>kanj od grote</i> (Silba)
Serranus hepatus (L.)	<i>vučić, čučina</i>	<i>saketić</i> (Vrgada, Kali, Veli Rat, Mali Lošinj, Susak, Unije, Zapuntel, Ugljan), <i>buhar</i> (Sali), <i>žbanjić</i> (Premuda), <i>špitica</i> (Molat), <i>vuk</i> (Pag), <i>miš</i> (Lun), <i>starokanjić</i> (Barbat), <i>kančić</i> (Ilovik), <i>karaban</i> (Rava), <i>kantarić</i> (Žman), <i>čigalj</i>

		(Kukljica), <i>buhač</i> (Tkon), <i>bačvarić</i> (Božava), <i>saket</i> (Novalja), <i>sakečić</i> (Olib)
Serranus scriba (L.)	<i>pirka, pijerka</i>	<i>perga</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Silba, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Božava, Brbinj, Rivanj, Ugljan, Olib, Zapuntel, Iž, Sestrunj), <i>pirga</i> (Pag), <i>lamberga</i> (Lun, Barbat, Novalja), <i>pijerga</i> (Mali Lošinj, Ilovik, Susak), <i>vuk</i> (Lopar)
Dicentrarchus labrax (L.)	<i>lubin, smudut, agač</i>	<i>brancin</i> (Vrgada, Mali Lošinj, Unije), <i>agač</i> (Sali, Kali, Ist, Olib, Zapuntel, Božava, Premuda, Molat, Mali Lošinj, Susak, Žman, Tkon, Nevidane), <i>jagač</i> (Veli Rat), <i>lubin</i> (Pag, Lun), <i>luben</i> (Barbat, Lopar, Rab, Novalja), <i>gagac</i> (Ilovik), <i>ogač</i> (Rava, Kukljica, Iž, Rivanj, Ugljan), <i>agac</i> (Ist, Molat), <i>ogac</i> (Sestrunj), <i>gač</i> (Novalja)
Epinephelus spp.	<i>kiria</i>	<i>kerna</i> (Vrgada, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Kukljica, Olib, Božava), <i>finka marina</i> (Sali), <i>ćinka</i> (Veli Rat), <i>plaškunar</i> (Pag), <i>kijerna</i> (Ilovik, Susak), <i>kernja</i> (Zapuntel, Rava, Tkon)
Polyprion americanus (Schn).	<i>kiria</i>	<i>ćinka marina</i> (Žman)
Cepola macrophthalma (L.)	<i>mačinac crljeni</i>	<i>fijamula</i> (Vrgada, Kukljica), <i>bakalarić</i> (Sali), <i>kurdela</i> (Olib, Pag, Barbat), <i>kordela</i> (Mali Lošinj, Unije), <i>kurdelica</i> (Ilovik), <i>glista</i> (Susak), <i>mačinac</i> (Rava), <i>špada</i> (Tkon), <i>mečinac</i> (Veli Rat)
Naucrates ductor (L.)	<i>fanfanj</i>	<i>fanfan</i> (Sali, Premuda, Molat, Susak)
Lichia amia (L.)	<i>bilizma, bitinica</i>	<i>lica</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Barbat, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije,

		Rava, Žman, Neviđane, Tkon, Novalja, Silba, Olib, Zapuntel), <i>lisa</i> (Kukljica, Ugljan)
Seriola dumerili (Risso)	<i>orhan, gof</i>	<i>gof</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Veli Rat, Silba, Olib, Rava, Žman, Kukljica, Tkon), <i>gofa</i> (Molat), <i>kataluc</i> (Ilovik), <i>goh</i> (Iž)
Trachurus spp.	<i>šnjur</i>	<i>šarun</i> (Vrgada, Sali, Rava, Tkon, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Olib, Zapuntel, Božava, Brbinj, Rivanj, Ugljan, Mali Lošinj, Pag, Susak, Unije, Kukljica, Neviđane), <i>sarun</i> (Pag, Ilovik, Premuda, Rava, Žman, Tkon, Ist, Sestrunj), <i>širun</i> (Lun, Barbat, Lopar, Novalja), <i>šugar</i> (Silba)
Coryphaena hippurus L.	<i>dugoplotica</i>	<i>lampuga</i> (Sali, Premuda, Veli Rat, Molat, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Rava)
Sciaena umbra (L.)	<i>škrap, orgo, kavala</i>	<i>kavala</i> (Vrgada, Sali, Kali, Žman, Kukljica, Tkon), <i>konj</i> (Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Lun, Barbat, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Novalja, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Božava, Ugljan), <i>pešekavalo</i> (Pag), <i>kaval</i> (Mali Lošinj, Neviđane)
Umbrina cirrosa (L.)	<i>grb</i>	<i>argan</i> (Barbat), <i>korbet</i> (Mali Lošinj), <i>kurbina</i> (Susak), <i>korbela</i> (Kukljica), <i>korbet</i> (Unije)
Mullus barbatus (L.)	<i>trlja batoglavica</i>	<i>trljuh, iuv.</i> (Vrgada, Kukljica), <i>pračić</i> (Sali, Žman), <i>trljica</i> (Kali), <i>tarlja</i> (Premuda, Veli Rat, Božava, Silba), <i>trlja</i> (Molat, Lun, Ilovik, Unije, Tkon, Kukljica, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel, Rava, Sestrunj, Sali, Rivanj, Ugljan, Kali), <i>trlja od mase</i> (Pag), <i>trlja od blata</i> (Barbat), <i>barbun od fanga</i> (Mali Lošinj), <i>trlja od sanbuna</i> (Iž), <i>trlja od fanga</i> (Olib, Ugljan), <i>trljica</i> (Ilovik), <i>tarla, tarlica</i> (Susak),

		<i>trlja glavačica</i> (Rava), <i>trljus</i> (Kukljica, Nevidene, Tkon)
Mullus surmuletus (L.)	<i>trlja prava</i>	<i>trlja</i> (Vrgada, Sali, Kali, Molat, Lun, Ilovik, Unije, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon), <i>tarlja</i> (Ist, Premuda, Veli Rat, Silba), <i>trlja od vrše</i> (Pag), <i>trlja od kamena</i> (Barbat, Iž), <i>barbun od kamena</i> (Mali Lošinj), <i>prava trlja</i> (Ilovik), <i>trlja od skrasa</i> (Ugljan), <i>trlja od grote</i> (Olib), <i>trljica</i> (Ilovik), <i>tarlica</i> (Susak), <i>obična trlja</i> (Rava)
Sparus auratus (L.)	<i>komarča, ovrata, podlanica</i>	<i>podlanica</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Silba, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel, Iž, Sestrunj, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>lovrata</i> (Mali Lošinj), <i>sekulica</i> (manja – Mali Lošinj), <i>podlančica</i> (Rava, Božava), <i>šparica</i> (veliki primjerci – Rava), <i>beloglavka</i> , iuv. (Božava)
Sparus pagrus (L.)	<i>pagar</i>	<i>pagar</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Novalja, Olib, Zapuntel, Božava), <i>pagor</i> (Rivanj), <i>pagur</i> (Ugljan, Ražanac)
Boops boops (L.)	<i>bukva, bugva</i>	<i>bugva</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>bugvilj</i> (mala – Sali, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Zapuntel, Ugljan), <i>matalana</i> (mala – Kali), <i>matani</i> (m. pl. iuvss – Ist, Veli Rat), <i>matalani</i> (m. pl. iuv. – Rava,

		Tkon), <i>mašč</i> (iuvss – Premuda, Božava), <i>bugvica</i> (mala – Ist, Pag), <i>matelani</i> (m. pl. iuv. – Veli Rat, Božava), <i>matan</i> (iuv. – Molat, Olib), <i>bugvelj</i> (Lun), <i>bugvalj</i> (iuv. – Barbat, Sestrunj), <i>bugvoič</i> (Mali Lošinj), <i>bobiči</i> , iuv. (Ilovik), <i>bugvajič</i> , iuvss. (Zapuntel), <i>bugvolič</i> , iuv. (Novalja), <i>buhar</i> , iuv. (Iž)
Dentex dentex (L.)	<i>zubatac</i>	<i>zubatac</i> (Vrgada, Sali, Kali, Veli Rat, Barbat, Tkon), <i>zubac</i> (Ist, Premuda, Molat, Lun, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel, Iž, Sestrunj, Božava), <i>mudrac mora</i> (Božava), <i>žubatac</i> (Pag), <i>zubačić</i> (Rava)
Dentex gibbosus (Raf.)	<i>zubatac krunaš</i>	<i>zubatac krunaš</i> (Vrgada, Kali, Božava)
Diplodus annularis (L.)	<i>špar</i>	<i>sakalin</i> (Vrgada), <i>špar</i> (Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Silba, Rava, Kukljica, Nevidane, Novalja, Zapuntel, Rivanj), <i>šparo</i> (Mali Lošinj), <i>šparac</i> (Ilovik, Susak), <i>šparič</i> (Žman), <i>milnica</i> (Tkon), <i>milan</i> (Sestrunj, Rivanj), <i>milin</i> (Ugljan), <i>gôbo</i> (Olib)
Diplodus sargus (L.)	<i>šarag</i>	<i>serag</i> (Vrgada, Sali, Premuda, Veli Rat, Molat, Unije, Rava, Žman, Tkon, Zapuntel, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>halač</i> (Kali), <i>šerag</i> (Ist), <i>sarag</i> (Pag, Lun, Barbat, Lopar), <i>šarag</i> (Silba, Novalja), <i>serah</i> (Olib), <i>sergo</i> (Mali Lošinj), <i>šerah</i> (Ilovik), <i>sekah</i> (Susak), <i>sargo</i> (Kukljica), <i>sarg</i> (Nevidane)
Diplodus vulgaris (E. Geoffr. St. Hilaire)	<i>šarag, olug</i>	<i>baraj</i> (Vrgada, Lun, Novalja, Olib, Barbat, Silba, Kukljica, Tkon), <i>crnošiljac</i> (Sali), <i>fratar</i>

		(Kali, Veli Rat, Molat, Rava, Kukljica, Sestrunj, Ugljan), <i>fronkul</i> (Ist, Ilovik), <i>frankul</i> (Premuda, Molat, Mali Lošinj, Unije, Tkon, Zapuntel, Božava), <i>popić</i> (Pag, Nevidane), <i>crnorepac</i> (Lun), <i>crnovratac</i> (Brbinj), <i>špar crnorepac</i> (Lopar), <i>kalauza</i> (Rab), <i>špijun</i> (Silba), <i>barôc</i> (Susak), <i>franku</i> (Rava), <i>frankulić</i> (Žman)
Lithognathus mormyrus (L.)	<i>arkaj, ovčica</i>	<i>mormora</i> (Vrgada, Sali, Kali, Mali Lošinj, Rava), <i>ovčica</i> (Zapuntel, Božava, Ugljan, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Silba, Žman, Kukljica, Nevidane), <i>ovčica</i> (Ist), <i>aršan</i> (Lun, Barbat, Novalja), <i>rešan</i> (St. Novalja), <i>kopač</i> (Lopar, Barbat), <i>barnač</i> (Mali Lošinj), <i>ofčica</i> (Ilovik), <i>šon</i> (Susak), <i>šanić</i> (Unije), <i>sovčica</i> (Tkon)
Oblada melanura (L.)	<i>ušata, ukljata</i>	<i>ušata</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Barbat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Žman, Nevidane, Tkon, Rivanj, Ugljan, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel, Božava), <i>usata</i> (Lun), <i>osata</i> (Rava), <i>ošata</i> (Kukljica), <i>usatica</i> , iuv. (Ilovik)
Pagellus erythrinus (L.)	<i>arbun</i>	<i>arbun</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Lun, Novalja, Barbat, Mali Lošinj, Ilovik, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>jarbun</i> (Pag, Lopar), <i>arbunić</i> (Ilovik, Susak, Rava), <i>rbun</i> (Tkon), <i>rbunić</i> iuv. (Tkon)
Pagellus acarne Risso	— — —	<i>bokàndūra</i> (Kukljica)
Puntazzo puntazzo (Gm.)	<i>pic</i>	<i>pic</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Kuk-

Sarpa salpa (L.)	<i>sopa, salpa</i>	Ijica, Nevidane, Tkon, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>suhalj</i> (Božava) <i>sapa</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Veli Rat, Silba, Rava, Žman, Nevidane, Tkon, Sestrunj, Božava, Rivanj, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>salpa</i> (Premuda, Molat, Pag, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Kukljica, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel), <i>solpa</i> (Ilovik, Susak, Unije), <i>sapoč</i> , iuv. (Sali), <i>sâpica</i> (Kali, Veli Rat, Rava, Kukljica, Nevidane, Olib, Rivanj), <i>sapuc</i> (Ist), <i>salpuc</i> (Premuda, Molat, Mali Lošinj, Unije), <i>sapuč</i> (Zapuntel), <i>salpoč</i> (Lun, Novalja), <i>salpica</i> (Barbat), <i>salpuca</i> (Ilovik), <i>sapoškica</i> (Rava), <i>sapulin</i> (Žman), <i>sapulina</i> (Tkon, Vrgada, iuv.)
Spondyliosoma cantharus (L.)	<i>kantar</i>	<i>kantar</i> (Vrgada, Sali, Kali, Premuda, Molat, Pag, Lun, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Lopar, Novalja, Olib, Božava, Ugljan, Sestrunj), <i>manjamorti</i> (Božava), <i>kuntara</i> (Ist), <i>kantara</i> (Zapuntel, Veli Rat, Mali Lošinj, Ilovik, Unije, Nevidane), <i>kontara</i> (Susak), <i>kantarica</i> (Pag), <i>kantor</i> (Barbat, Rivanj, Silba)
Spicara maena maena (L.)	<i>modrulj, modrak, tragaj</i>	<i>modrak</i> (Vrgada, Sali, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Žman, Olib, Zapuntel), <i>modrac</i> (Kali, Nevidane), <i>modrag</i> (Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Silba, Rava, Kukljica, Sestrunj, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>modralj</i> (Lopar, Novalja, Tkon), <i>praž</i> (Pag)
Spicara maena flexuosa Raf.	<i>gira, oblica</i>	<i>manula</i> ♀ (Vrgada, Sali, Kali, Silba, Nevidane, Kukljica, Žman, Tkon, Rivanj, Ugljan), <i>gira</i> (Za-

		<p><i>puntel</i>, <i>Božava</i>, <i>Ist</i>, <i>Veli Rat</i>, <i>Kali</i>, <i>Susak</i>), <i>girica</i> (Novalja, iuv., Rava), <i>žutoperka</i> (Vrgada, Nevidane), <i>žutoperga</i> (Kali, Kukljica, Iž), <i>menula</i> (Molat, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Susak, Unije), <i>manulica</i> (Sali, Premuda, Nevidane), <i>oblica</i> (Lopar), <i>gira krvarica</i> (Rab), <i>bačvari</i> (Premuda), <i>manula oblica</i> (Pag), <i>babica</i> (Kali, Kukljica), <i>menulica</i> (Lun, Ilovik), <i>tondina</i> (Pag), <i>cikavica</i> (Pag), <i>čikavica</i>, iuv. (Mali Lošinj, Barbat), <i>štriga</i> (Pag), <i>šaroperka</i> (Rava), <i>samica</i> Barbat)</p> <p><i>maštor</i> ♂ (Vrgada, Sali, Ist, Molat, Žman, Kukljica, Nevidane, Zapuntel, Sestrunj), <i>samar</i> (Premuda, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Unije, Novalja, Božava), <i>maštar</i> (Veli Rat, Rava), <i>samor</i> (Ilovik, Susak), <i>šamar</i> (Pag), <i>majstor</i> (Tkon)</p>
Spicara smaris (L.)	<i>gira oštrulja</i>	<p><i>bilica</i> (Vrgada), <i>babica</i> (Premuda, Sali, Kali, Kukljica), <i>lužina</i> (Kali, Veli Rat, Žman, Sali, Kukljica, Nevidane), <i>zgarica</i> (Ist), <i>menula oštrulja</i> (Molat), <i>menula</i> (Unije, Mali Lošinj, Ilovik, Lopar, Barbat, Lun, Premuda, Molat), <i>manula</i> (Novalja, Pag, Silba, Sestrunj, Žman, Sali, Rivanj, Ugljan, Kali, Kukljica, Nevidane, Tkon), <i>štriga</i> (Pag), <i>plavica</i> (Pag), <i>menula scava</i> (Lun, Barbat, Silba, Mali Lošinj), <i>šiolja</i> (Barbat), <i>sgariš</i> (Ilovik), <i>modrak</i> (Unije), <i>modražica</i> (Rava), <i>žutoperka</i> (Nevidane), <i>minjula</i> (Tkon), <i>sikavica</i>, iuv. (Pag, Novalja), <i>šaroperga</i> (Rava)</p>
Chromis chromis (L.)	<i>crnej</i> , <i>crnjak</i> , <i>čančol</i>	<p><i>crngalj</i> (Vrgada, Nevidane, Tkon), <i>čančol</i> (Sali, Kali, Veli Rat, Žman, Zapuntel, Rivanj, Ugljan), <i>cancel</i> (Ist, Molat, Sestrunj), <i>čarančol</i></p>

		(Premuda, Molat, Silba, Olib), <i>škarica</i> (Lun), <i>miš</i> (Barbat, Nova- lja), <i>carancuol</i> (Mali Lošinj, Ilo- vik), <i>čarancuol</i> (Susak), <i>prajčić</i> (Susak), <i>čarnarić</i> (Unije), <i>čančo</i> (Rava, Božava), <i>crnjak</i> (Žman), <i>fratar</i> (Kukljice), <i>crnuj</i> (Iž), <i>žnja- ra</i> (Sv. Jakov – Lošinj)
Labrus bimaculatus (L.)	<i>smokva</i>	<i>finka</i> (Vrgada), <i>pika</i> (Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Barbat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Rava, Žman, Lopar, Nova- lja, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Bo- žava, Brbinj, Rivanj, Ugljan), <i>smokvar</i> (Unije), <i>cicela</i> (Kukljica), <i>smokva</i> (Nevidane), <i>smokvica</i> (Tkon), <i>škvarlj</i> (Silba), <i>lambroka</i> (Unije)
Labrus merula (L.)	<i>vrana</i>	<i>vran</i> (Vrgada, Sali, Kali, Kukljica), <i>vrana</i> (Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, M. Lošinj, Silba, Ilovik, Susak, Unije, Olib, Zapuntel), <i>lepo</i> (Barbat), <i>mrdać</i> (Rava, Tkon, Nevidane), <i>vranica</i> (Ilovik), <i>vranac</i> (Žman, Sestrunj, Rivanj), <i>fratar</i> (Nevidane), <i>lenac</i> (Novalja), <i>mrdo</i> (Iž), <i>vrančić</i> , iuv. (Premuda)
Labrus viridis L.	<i>vrana</i>	<i>cicela</i> (Vrgada, Kali, Kukljica, Iž), <i>škorlac</i> (Sali, Ist), <i>škvarlj</i> (Premu- da, Molat, Silba), <i>škvardlj</i> (Veli Rat), <i>francez</i> (Veli Rat), <i>zunzela</i> (Pag), <i>popina</i> (Mali Lošinj), <i>skvarjac</i> (Ilovik), <i>pop</i> (Unije), <i>škvrlj</i> (Rava, Tkon, Zapuntel, Ri- vanj), <i>cincela</i> (Žman), <i>planita</i> (Žman), <i>planzura</i> (Kukljica), <i>pla- zuja</i> (Nevidane), <i>čvrlj</i> (Novalja), <i>traversa</i> (Ugljan), <i>zelenjača</i> (Ug- ljan), <i>škvarlja</i> f. (Božava), <i>škorlja</i> (Olib), <i>sralj</i> (Sestrunj)
Coris julis (L.)	<i>knez</i> , <i>vladikinja</i>	<i>knezac</i> (Vrgada, Barbat), <i>knjez</i> (Sali, Ilovik, Unije), <i>knez</i> (Kali, Molat, Lun, Barbat, Nevidane,

		Unije, Ilovik, Lopar, Zapuntel, Ugljan), <i>pituranka</i> (Ist), <i>kinez</i> (Premuda, Veli Rat, Rava, Žman, Kukljica, Silba, Olib, Ist, Sestrunj, Rivanj), <i>kneginja</i> (Molat), <i>oficir</i> (Pag), <i>žotra</i> (Lun, Barbat, Nova-lja), <i>žotralj</i> (Novalja), <i>knez šarac</i> (Silba), <i>kinez šarac</i> (Rivanj, Veli Rat), <i>šarac</i> (Silba), <i>knjezić</i> (Mali Lošinj), <i>knezić</i> (Susak), <i>knjeginja</i> (Ilovik, Mali Lošinj), <i>knjeguja</i> (Unije), <i>knjezac</i> (Tkon), <i>žendar</i> (Iž), <i>knez veštidi</i> (Zapuntel), <i>zunzela</i> (Pag), <i>žutra</i> (Lopar), <i>indarmić</i> (Molat), <i>pizguja</i> (Olib), <i>safilet</i> (Ugljan), <i>lutrić</i> (Silba), <i>zeleni kinez</i> (Rava), <i>crveni kinez</i> (Rava), <i>general</i> (Božava), <i>knez crveni</i> (Nevidane)
Coris giofredi Gthr. (varietas) — — —		<i>knez</i> (Unije, Ilovik, Žirje), <i>knez vranjanin</i> (Vrgada), <i>knez vestidi</i> (Zapuntel), <i>kinez šarac</i> (Veli Rat, Rivanj), <i>knjeginja</i> (Mali Lošinj), <i>kneguja</i> (Molat), <i>kineguja</i> (Premuda, Ist), <i>kineža</i> (Srakane), <i>zunzela</i> (Pag), <i>žutra</i> (Lopar), <i>žotra</i> (Barbat, Lun, Novalja), <i>lutrić</i> (Silba), <i>zeleni kinez</i> (Rava), <i>safilet</i> (Ugljan), <i>pizguja</i> (Olib), <i>general</i> (Božava, Iž)
Symphodus (Crenilabrus) melops (L.)	<i>smokvica</i>	<i>orih</i> (Rava)
Symphodus (Crenilabrus) doderleini Jordan	<i>inac</i>	<i>hrstavica</i> (Vrgada), <i>teta spincun</i> (Rava), <i>tucavica</i> (Kukljica)
Symphodus (Crenilabrus) ocellatus Förskal	<i>pavlinka</i>	<i>žudej</i> (Premuda), <i>cincela</i> (Rava), <i>populin</i> (Sali), <i>ralja</i> (Olib)
Symphodus (Symphosus) rostratus (Bloch)	<i>dugonosica</i>	<i>slast</i> (Vrgada), <i>pobukalo</i> (Sali), <i>bacvarić</i> (Ist), <i>dugorilka</i> (Premuda), <i>bačvar</i> (Veli Rat), <i>glad</i> (Lun), <i>smokvica</i> (Silba), <i>kinc^oar</i> (Mali Lošinj), <i>dalganjoska</i> (Ilovik), <i>hinčor</i> (Susak), <i>lumbračić</i>

		(Susak), <i>kinčol</i> (Unije), <i>cincèla</i> (Tkon, Rava), <i>cincelica</i> (Žman), <i>šarkica</i> (Kukljica), <i>dugonoska</i> (Rivanj, Božava), <i>suha mare</i> (Novalja), <i>pizguljica</i> (Olib), <i>cincôla</i> (Ugljan), <i>cincèla</i> (Zapuntel)
Symphodus (Crenilabrus) tinca (L.)	<i>lumbrak</i>	<i>lambraka</i> (Vrgada, Sali, Zapuntel, Premuda, Molat), <i>lombraka</i> (Ist), <i>linac</i> (Veli Rat), <i>plazulja</i> (Molat, Rava, Sestrunj, Ugljan), <i>lenac</i> (Lun, Barbat, Lopar), <i>lenica</i> (Barbat), <i>lamburak</i> (Silba), <i>amburak</i> (Mali Lošinj), <i>amburočić</i> (Ilovik), <i>lambroka</i> (Susak, Unije), <i>amburaka</i> (Ilovik), <i>lambur^oačić</i> (Premuda, Ist), <i>smokvar</i> (Unije), <i>zelenbač</i> (Nevidane), <i>cicela</i> (Sali), <i>govno</i> (Božava), <i>mardač</i> (Božava)
Trachinus spp.	<i>pauk</i>	<i>pauk</i> (Vrgada, Nevidane, Tkon), <i>ranj</i> (Lopar, Rab, Novalja, Olib, Zapuntel, Božava, Ugljan, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Lun, Barbat, Silba, Unije, Rava, Žman, Kukljica), <i>ranjo</i> (Mali Lošinj), <i>ronj</i> (Ilovik, Sestrunj), <i>ranič</i> (Susak)
Uranoscopus scaber (L.)	<i>bežmek, čača</i>	<i>belajka</i> (Vrgada), <i>čača</i> (Sali, Lun, Veli Rat, Barbat, Ilovik, Rava, Žman, Nevidane, Tkon, Lopar, Novalja, Olib, Iž, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>caca</i> (Sestrunj, Pag), <i>bakakava</i> (Kali), <i>čuča</i> (Kali), <i>svirac</i> (Ist, Premuda, Olib, Zapuntel, Molat), <i>čačević</i> (Mali Lošinj, V. Lošinj), <i>petek</i> (Unije), <i>túde</i> (Kukljica)
Lepidopus caudatus (Euphr.)	<i>nakitorep srebrni</i>	<i>srebrnjača</i> (Sali), <i>sab(l)ja</i> (Kali, Nevidane, Tkon), <i>šegac</i> (Ist), <i>peš-espada</i> (Premuda), <i>pešišpada</i> (Zapuntel), <i>šigac</i> (Olib), <i>mećinac</i> (Veli Rat), <i>pešesega</i> (Susak), <i>pila</i> (Kukljica)

Scomber (scomber) scombrus (L.)	<i>skuša,</i> <i>vrnut</i>	<i>skuša</i> (Vrgada, Premuda, Pag, Žman, Nevidane, Tkon), <i>skrdinula</i> (Sali, Kali, Rava, Žman, Kukljica, Sestrunj, Ugljan, Rivanj), <i>skombar</i> (Unije, Ist), <i>skardinula</i> (Veli Rat, Molat, Rab, Pag, Zapuntel, Božava), <i>škombar</i> (Lun, Mali Lošinj, Olib), <i>škombra</i> (Barbat, Novalja), <i>skumbar</i> (Ilovik), <i>skumber</i> (Susak), <i>golčić</i> , iuv. (Sali, Kali, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Mali Lošinj, Unije, Kukljica), <i>skombrić</i> (Ist), <i>skumbrić</i> (Ilovik, Susak), <i>skuš</i> (Premuda), <i>skušić</i> (Olib), <i>bokulja</i> (Rab, Pag /za velike primj./), <i>lokarda</i> (Lopar), <i>goljčić</i> , iuv. (Lopar)
Scomber (Pneumatophorus) japonicus Houtt.	<i>lokarda</i>	<i>lokarda</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Novalja, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>la(n)carda</i> (Tkon), <i>plavica</i> (Rab), <i>lukarda</i> (Božava), <i>lju-lja</i> (Lopar)
Thunnus (Thunnus) thynnus (L.)	<i>tunj pravi</i>	<i>tunj</i> (Vrgada, Sali, Kali, Pag, Lun, Babat, Susak, Unije, Nevidane, Tkon), <i>tun</i> (Ist, Veli Rat, Premuda, Molat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Rava, Žman, Kukljica, Novalja, Olib, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>sarabanci</i> , pl. iuv. (Sali)
<i>Auxis rochei</i> (Risso)	<i>trup, rumbac</i>	<i>rumb</i> (Vrgada, Sali, Kali, Pag, Tkon), <i>rumbac</i> (Ist, Veli Rat, Molat, Barbat, Ilovik, Rava, Žman, Nevidane, Lopar, Olib (pl. rūpci), Zapuntel, Sestrunj, Božava), <i>rumbak</i> (Novalja, Lun), <i>žnjofet</i> (Mali Lošinj, Susak), <i>žonfet</i> (Unije), <i>trūf</i> (Premuda, Molat), <i>trufac</i> (Susak), <i>rombo</i> (Kukljica)

Euthynnus alletteratus Raf.	<i>tunj, rudun, luc</i>	<i>luc</i> (Kali, Silba, Vrgada, Novalja), <i>tumburel</i> (Sali, Žman), <i>kosirača</i> (Premuda), <i>trupčič</i> (Mali Lošinj, Ilovik), <i>tumburē</i> (Rava), <i>tamburel</i> (Kukljica), <i>trup</i> (Nevidane, Tkon, Mali Lošinj)
Sarda sarda (Bloch)	<i>polanda, palamida</i>	<i>palamida</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>šuvor</i> (Ugljan), <i>šuvor</i> (Rivanj)
Xiphias gladius (L.)	<i>jaglung</i>	<i>iglung</i> (Vrgada, Ist, Tkon, Lopar, Olib, Zapuntel), <i>pešespada</i> (Sali, Kali, Veli Rat, Lun, Božava, Susak, Unije, Ilovik, Mali Lošinj, Premuda), <i>špada</i> (Barbat), <i>pešišpada</i> (Ugljan, Žman, Kukljica), <i>pašaspada</i> (Rava), <i>armenjak</i> (Novalja, veliki primj.)
Tetrapturus belone Raf.	<i>jaglung</i>	<i>iglung</i> (Veli Rat, Božava)
Gobius cruentatus Gm.	<i>glamoč</i>	<i>glavoč kamenjar</i> (Pag), <i>glavoč pećar</i> (Rava), <i>puhonja</i> (Kukljica), <i>munjenjak</i> (Kukljica)
Gobius ophiocephalus Pall.	<i>glamoč</i>	<i>šaran</i> (Barbat), <i>glavoč vršičar</i> (Rava)
Gobius spp.	<i>glamoč</i>	<i>glamoč</i> (Vrgada), <i>glavoč</i> (Sali, Kali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Lun, Barbat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Lopar, Novalja, Olib, Zapuntel, Rivanj, Ugljan), <i>glavoc</i> (Ilovik, Sestrunj), <i>sanbunjak</i> (Ist, mali), <i>žganj</i> (Premuda), <i>šaran</i> (Barbat), <i>špulj</i> (Iž), <i>melar</i> (Novalja), <i>slanac</i> (Kukljica), <i>luka bužarić</i> (Novalja), <i>puhonja</i> (Kukljica), <i>tučak</i> (Vrgada), <i>munjenjak</i> (Kukljica), <i>vršičar</i> (Rava), <i>(glavoč) pećar</i> (Rava), <i>lukić</i> (Novalja)

Blennius ocellaris L.	<i>babica od dubine</i>	<i>božji pivac</i> (Vrgada), <i>miš</i> (Sali), <i>pečar</i> (Kali), <i>muški petoh</i> (Ist), <i>morskač</i> (Premuda), <i>morski peteh</i> (Veli Rat, Molat, Rava, Sestrunj), <i>banbusa</i> (Barbat, Novalja, Premuda, Ist, Rava, Božava, Sali, Žman, Ugljan), <i>banbuja</i> (Mali Lošinj, Ilovik), <i>peteh</i> (Ilovik, Rava, Kukljica, Tkon, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>božji peteh</i> (Susak), <i>lupezica</i> (Unije), <i>petešić</i> (Žman), <i>pivac</i> (Nevidane), <i>fuljica</i> (Lopar), <i>čërba</i> (Tkon), <i>nož</i> (Barbat), <i>kotula</i> (Kukljica), <i>sîrba</i> (Nevidane), <i>balavica</i> (Lun, Novalja, Nevidane), <i>bavulin</i> (Sestrunj), <i>babîna</i> (Premuda), <i>banbusula</i> (Sali), <i>bunbusàra</i> (Olib), <i>piždoc</i> (Pag), <i>piždarina</i> (Pag), <i>piždruja</i> (Pag), <i>kagalo</i> (Premuda, Ist, Molat), <i>banbùla</i> (Susak), <i>bimba</i> (Veli Rat), <i>tùsarić</i> (Iž)
Blennius (Salaria) pavo Risso	<i>babica, kukuranda</i>	<i>balavac</i> (Vrgada), <i>banbusa</i> (Sali, Žman, Rava, Ist), <i>kagalo</i> (Premuda, Molat), <i>nož</i> (Barbat), <i>banbuja</i> (Mali Lošinj, Ilovik), <i>bambùla</i> (Susak), <i>kotula</i> (Kukljica), <i>balavica</i> (Nevidane), <i>čërba</i> (Tkon), <i>bimba</i> (Veli Rat)
Blennius spp.	<i>babica, bašak</i>	<i>sîrba</i> (Nevidane)
Bothus podas podas (Delar.)	<i>list</i>	<i>rombac</i> (Kali), <i>rombo</i> (Lun), <i>rumbak</i> (Novalja)
Sphyraena sphyraena (L.)	<i>škaran</i>	<i>škeram</i> (Barbat, Ilovik, Silba), <i>škerm</i> (Kukljica)
Mugil spp.	<i>cipal</i>	<i>cipal</i> (Vrgada, Kali, Žman, Nevidane, Tkon, Olib, Zapuntel), <i>ćifal</i> (Sali, Ist, Veli Rat, Molat, Lun, Susak, Unije, Kukljica, Lopar, Novalja, Sestrunj, Ugljan), <i>cifal</i> (Premuda, Lun), <i>mandela</i> (Kali, Rava, Kukljica, Tkon, Vrgada), <i>mandel</i> (Kukljica, Tkon, Rivanj), <i>mandelan</i> (Rivanj), <i>mujel</i> (Premuda, Molat (iuv.), Unije),

		<p><i>drobnice</i> (Pag), <i>mrena</i> (Pag, Lun, Barbat, Lopar, Novalja), <i>ćiflo</i> (Mali Lošinj), <i>cjevol</i> (Mali Lošinj), <i>mujela</i> (Ilovik), <i>volpina</i> (Ilovik), <i>manćela</i> (Sali, Ugljan), <i>mujelac</i> (Susak), <i>ćifa</i> (gen. <i>ćifla</i>) (Rava, Veli Rat, Božava, Rivanj), <i>manćel</i> (Žman), <i>ćiha</i> (Iž), <i>munjela</i> (Silba), <i>majëla</i> (Zapuntel), <i>brena</i> (Ist), <i>skarol</i> (Sestrunj), <i>ščap</i> (Pag), <i>majê</i> (gen. <i>majela</i>), (Božava), <i>ćifol</i> (Premuda)</p>
Atherina hepsetus (L.)	<i>gaun, brofun</i>	<p><i>gavun</i> (Vrgada, Sali, Kali, Ist, Premuda, Molat, Pag, Lun, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Novalja, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Rivanj, Ugljan), <i>gagun</i> (Veli Rat), <i>agun</i> (Barbat), <i>gaun</i> (Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon), <i>gavunić</i> (Ist, Molat), <i>jagun</i> (Lopar), <i>vagun</i> (Premuda)</p>
Atherina (Hepsetia) boyeri Risso	<i>gaun, batelj, girica</i>	<p><i>gavuncin</i> (Vrgada), <i>gira</i> (Sali), <i>gavun</i> (Kali, Premuda, Molat), <i>gagun</i> (Veli Rat), <i>iga</i> (Pag), <i>giriči</i>, iuv. (Lun), <i>glavača</i> (Barbat), <i>girica</i> (Silba, Ilovik), <i>angujela</i> (Mali Lošinj, Susak), <i>gavunjel</i> (Unije), <i>mićon</i> (Rava), <i>bugvilj</i> (Žman), <i>puhar</i> (Žman), <i>gauncin</i> (Kukljica, Nevidane, Tkon), <i>gavunić</i> (Ist, Molat, Olib), <i>malić</i> (Premuda)</p>
Scorpaena porcus (L.)	<i>škrpun</i>	<p><i>škrpun</i> (Vrgada, Sali, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Rivanj, Ugljan), <i>škarpun</i> (Ist, Mali Lošinj, Ilovik, Susak, Unije, Božava), <i>škarpun</i> (Premuda, Veli Rat, Rava, Ist, Zapuntel, Molat), <i>škrpoć</i> (Lun, Barbat, Lopar, Novalja), <i>škrpun</i> (Rava, Olib), <i>crna škarпина</i> (Pag)</p>
Scorpaena notata Raf.	<i>škrpinica</i>	<p><i>škrpunić</i> (Vrgada, Nevidane, Tkon), <i>škrpinica</i> (Kali, Barbat), <i>škarпина</i> (Pag), <i>škarpinić</i> (Ilovik), <i>škarpunić</i> (Ilovik), <i>češalj</i> (kukljica)</p>

Scorpaena scrofa (L.)	<i>škrpina</i>	<i>škrpina</i> (Vrgada, Sali, Kali, Lun, Barbat, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Lopar, Novalja, Rivanj, Ugljan), <i>škarčina</i> (Ist, Pag, Mali Lošinj, Ilovik, Unije), <i>skarpina</i> (Premuda, Veli Rat, Olib, Zapuntel, Molat, Božava), <i>crveni skrpun</i> (Rava), <i>škarčina crvena</i> (Pag)
Trigla lyra (L.)	<i>lastavica kosteljača</i>	<i>lučerna</i> (Vrgada), <i>anzuleta</i> (Rava, Sali, Vrgada), <i>pronja</i> (Sali), <i>kopun</i> (Kukljica), <i>prasica</i> (Nevidane), <i>muzoduro</i> (Ilovik), <i>mužoduro</i> (Unije), <i>hrokavica</i> (Sali), <i>glavuja</i> (Mali Lošinj), <i>lastavica od dna</i> (Premuda), <i>lačerna</i> (Kali, Kukljica, Tkon), <i>lančerna</i> (Ist), <i>kokot</i> (Premuda), <i>lastavica</i> (Lopar, Barbat, Sestrunj), <i>ânjel</i> (Olib), <i>ânjel od grote</i> (Olib), <i>ânjel od sabuna</i> (Olib), <i>anzolet</i> (Iž), <i>andel</i> (Pag, Veli Rat), <i>angjel</i> (Silba)
Aspitrigla obscura (L.)	<i>lastavica lučerna</i>	<i>anzuleta</i> (Vrgada, Sali), <i>lačerna</i> (Kali), <i>lančerna</i> (Ist)
Trigla spp.	<i>lastavica</i>	<i>kokot</i> (Premuda), <i>andel</i> (Veli Rat, Pag), <i>prasica</i> (Molat, Kukljica, Nevidane), <i>lastavica</i> (Pag, Lun, Barbat, Nevidane), <i>angjel</i> (Silba), <i>glavuja</i> (Mali Lošinj), <i>muzaduro</i> (Ilovik), <i>linčerna</i> (Susak, Zapuntel), <i>mužidur</i> (Unije), <i>kokota</i> (Rava, Žman), <i>lačerna</i> (Kukljica, Tkon)
Citharus macrolepidotus (Bloch)	<i>patarača</i>	<i>pasara</i> (Vrgada, Sali, Kali, Tkon, Rava, Ist, Premuda, Unije), <i>švojun</i> (Sali, Kali), <i>plač</i> (Tkon, Vrgada), <i>pláč</i> (Kukljica), <i>pasarica</i> (Ilovik, Iž)
Solea spp.	<i>list, zalistak, rumb</i>	<i>švoja</i> (Vrgada, Sali, Kali, Premuda, Veli Rat, Pag, Mali Lošinj, Unije, Žman, Nevidane, Lopar, Barbat, Zapuntel), <i>svoj</i> (Sali), <i>svoja</i> (Molat, Rava), <i>svolja</i> (Lun, Barbat, Sestrunj, Kukljica), <i>švolja</i>

		(Novalja, Rivanj, Ugljan), <i>švojun</i> (Kali), <i>šfoja</i> (Silba), <i>ušvoja</i> (Susak), <i>pizdino pokrivalo</i> (Nevidane), <i>pizdrnja</i> (Pag), <i>rumb</i> (Pag, Sali)
Platichthys flesus luscus (Pallas)	<i>platušica</i>	<i>pasara</i> (Sali, Ist, Premuda, Molat, Pag, Susak, Unije, Rava, Tkon), <i>pasarica</i> (Ilovik)
Psetta maxima (L.)	<i>buturac, rumb, plat</i>	<i>rumb</i> (Sali, Pag), <i>romba</i> (Barbat), <i>rombo</i> (Mali Lošinj), <i>ramb</i> (Susak), <i>rumbak</i> (Novalja), <i>tarulj</i> (Lopar), <i>list</i> (Tkon), <i>pláč</i> (Kukljica, Tkon)
Balistes carolinensis Gm.	<i>kostorog, mihača</i>	<i>miš</i> (Vrgada), <i>mih</i> (Žman), <i>mihača</i> (Žman), <i>sonfiš</i> (Božava)
Mola mola (L.)	<i>lopar, čuburka tamburlo</i>	<i>bucalo</i> (Vrgada), <i>fraka</i> (Sali, Rava, Žman), <i>pešeluna</i> (Kali, Premuda, Pag, Mali Lošinj, Ilovik, Susak), <i>misec</i> (Premuda, Rava), <i>pešibarilo</i> (Ist, Novalja), <i>roda</i> (Žman), <i>pešifraka</i> (Kukljica), <i>po-miseca</i> (Nevidane), <i>bucanj</i> (Lopar, Ugljan), <i>pešeroda</i> (Iž)
Lepadogaster spp.	<i>priljepak, miš</i>	<i>petač</i> (Sali), <i>mazilič</i> (Ilovik), <i>pleščuh</i> (Rava), <i>pleščun</i> (Rava), <i>banbusa</i> (Kukljica), <i>lemeš</i> (Nevidane), <i>praščić</i> (Olib), <i>čepukar</i> (Premuda), <i>lampàlovica</i> (Iž), <i>meštrovica</i> (Ist)
Lophius spp.	<i>grdobina</i>	<i>vražica</i> (Iž, Vrgada, Sali, Žman), <i>rošpa</i> (Kali, Premuda, Molat, Kukljica), <i>račina</i> (Ist, Molat, Sestrunj, Rivanj), <i>râčina</i> (Zapuntel), <i>râčina</i> (Veli Rat, Rava, Božava), <i>žaba</i> (Lun, Lopar, Barbat, Novalja), <i>vražja mater</i> (Silba, Kali), <i>roš-po</i> (Mali Lošinj, Susak, Unije), <i>rospo</i> (Ilovik), <i>vražja baba</i> (Nevidane), <i>vražja mat</i> (Olib), <i>vražja mati</i> (Iž, Ugljan, Tkon), <i>hudoba</i> (Sali), <i>hudobina</i> (Sali), <i>hrcez</i> (Novalja), <i>ròšpa</i> (Premuda)

Rakovi (<i>Crustacea</i>)	Lorini (1903)	Županović (1952-1955)
<i>Palaemon xiphius</i> Risso	<i>morski račić</i>	<i>kankaroska</i> (Premuda, Molat), <i>skôzica</i> (Prosika), <i>karankoška</i> (Ist), <i>kozlica</i> (Rava, Žman)
<i>Penaeus</i> spp.	-----	<i>kozica</i> (Vrgada, Kali, Veli Rat, Iž, Sali, Ugljan), <i>gara</i> (Veli Rat), <i>koškarica</i> (Pag), <i>babadlâka</i> (Lun), <i>bàja</i> (Barbat), <i>babadlâka</i> (Nova-lja), <i>kirinkoška</i> (Silba, Molat), <i>kirikunjska</i> (Mali Lošinj), <i>karinkoska</i> (Susak, Olib), <i>konkuruoska</i> (Unije), <i>karinkoška</i> (Srakane), <i>krkôza</i> (Sestrunj, Rivanj), <i>kinkiroška</i> (Molat), <i>kankiroska</i> (Zapuntel), <i>karankoška</i> (Ist), <i>pletikosa</i> (Tkon), <i>srkabrka</i> (Nevidane), <i>skočibrka</i> (Pašman)
<i>Astacus gammarus</i> (L.)	<i>rarog, hlap</i>	<i>rarog</i> (Vrgada, Pag, Lun, Barbat, Silba, Susak, Lopar, Olib, Zapuntel, Iž, Sestrunj, Rivanj, Ugljan, Sali, Kali, Ist, Veli Rat, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Ilovik, Molat), <i>raroh</i> (Premuda, Mali Lošinj, Susak), <i>jastog</i> (Unije, Ilovik), <i>ralog</i> (Novalja), <i>âsteš</i> (Srakane).
<i>Nephrops norvegicus</i> (L.)	<i>škamp</i>	<i>škamp</i> (Premuda, Pag, Lun, Barbat, Silba, Unije, Susak), <i>škampo</i> (Mali Lošinj, Ilovik)
<i>Palinurus vulgaris</i> (Latr.)	<i>jastog</i>	<i>jastrog</i> (Vrgada, Sali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Zapuntel, Sestrunj), <i>jastog</i> (Kali, Lun, Barbat, Silba, Mali Lošinj, Ilovik, Lopar, Novalja, Ugljan), <i>j^uastrog</i> (Ist, Iž), <i>j^uastroh</i> (Premuda), <i>jas-trùh</i> (Olib), <i>jastreb</i> (Rivanj), <i>arâgosta</i> (Mali Lošinj), <i>jôstoh</i> (Susak), <i>ragosta</i> (Unije)
<i>Scyllarides latus</i> (Latr.)	-----	<i>gambar</i> (Vrgada, Žman), <i>jastožić</i> (Tkon)

Scyllarus arctus L.	-----	čičić (Premuda, Molat), <i>amborić</i> (Veli Rat), <i>ambarić</i> (Brbinj), <i>batikul</i> (Silba, Susak, Unije, Lopar, Novalja, Veli Rat, Rivanj), <i>tara-rajka</i> (Lun, Pag), <i>migavica</i> (Barbat), <i>batikula</i> (Mali Lošinj, Ilovik, Tkon), <i>batikulo</i> (Olib, Sestrunj), <i>škamp</i> (Zapuntel)
Pachygrapsus marmoratus Fabr.	-----	<i>šuša</i> (Sali, Tkon), <i>šuša</i> (Vrgada, Kali, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Ugljan), <i>šušnja</i> (Rivanj), <i>susnjica</i> (Sestrunj), <i>súsnjâr</i> (Zapuntel), <i>šišnjak</i> (Ist), <i>śúsnjuak</i> (Premuda, Ist, Veli Rat), <i>sušnjak</i> (Molat, Veli Rat), <i>kozica</i> (Barbat), <i>račić</i> (Silba, Olib, Mali Lošinj, Susak, Srakane, Unije, Ilovik), <i>rôčić</i> (Susak), <i>škavarica</i> (Kukljica), <i>pećinar</i> (Lun), <i>šešnjära</i> , -aröl (Iž), <i>crnjak</i> (Novalja)
Inachus spp.	-----	<i>pavuk</i> (Premuda), <i>gambarina</i> (Unije), <i>pauk</i> (Lopar)
Maja squinado (Herbst)	<i>rak, babica</i>	<i>grozničar</i> (Vrgada), <i>babica</i> (Sali, Premuda, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Ilovik, Rivanj, Ugljan), <i>rak babica</i> (Rava, Žman, Kukljica), <i>ćimun</i> (Kali), <i>rak</i> (Premuda, Veli Rat, Molat, Pag, Silba, Mali Lošinj, Susak, Unije, Rava, Ilovik, Olib, Zapuntel, Ist, Ugljan), <i>rakovica</i> (Lun, Barbat, Novalja), <i>rakovnica</i> , ♀ (Olib), <i>rak nogalj</i> (Rava, ♀, Vrgada), <i>mašcarolin</i> , ♂, iuv. (Susak), <i>cavðk</i> , ♂ (Susak), <i>granzo</i> (Mali Lošinj), <i>nogalj</i> (Rava), <i>tovar</i> , ♂ (Žman), <i>hauk</i> , ♂ (Kukljica), <i>grancigula</i> (Tkon), <i>grânco</i> (Srakane), <i>cavoh</i> (Ilovik)
Portunus corrugatus (Penn.)	-----	<i>zdravamarija</i> (Vrgada, Sali, Ist, Premuda, Veli Rat, Molat, Silba, Rava, Žman, Tkon, Ilovik, Olib, Zapuntel, Sestrunj, Božava, Rivanj, Ugljan), <i>zdravomarija</i> (Iž),

		<i>mazíneta</i> (Mali Lošinj), <i>rak</i> (Kukljica), <i>crveni rak</i> (Nevidane, Ilovik)
Carcinus maenas (L.)	šušá	<i>divja rãca</i> (Ist), <i>solinjani(n)</i> (Veli Rat), <i>dobar rak</i> (Barbat), <i>raãíã</i> (Žman, Nevidane), <i>bãbica</i> (Olib), <i>vodar</i> (Novalja)
Eriphia spinifrons (Herbst)	<i>kosmati rak</i>	<i>grma(l)j</i> (Vrgada, Sali, Kali, Pag, Lun, Mali Lošinj, Uniije, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon, Novalja, Olib, Zapuntel, Iž, Sestrunj, Ugljan), <i>garmalj</i> (Ist, Veli Rat, Molat, Silba), <i>garm^uaj</i> (Premuda, Ist), <i>grmôl</i> (Susak), <i>grmaj</i> (Ilovik), <i>kusmaljin</i> (Ist), <i>kosmaljin</i> (Premuda, Iž), <i>gromalj</i> (Rivanj), <i>kosmalj</i> (Lopar), <i>košmaj</i> (Pag), <i>kosmuljin</i> (Rivanj), <i>košmejín</i> (Pag)
Eupagurus excavatus (Herbst)	-----	<i>gamburata</i> (Sali, Ist, Kukljica, Nevidane, Iž, Božava, Žman, Ugljan), <i>bunburata</i> (Premuda), <i>kamburãta</i> (Rava), <i>kumburata</i> (Tkon), <i>rak gamburata</i> (Žman), <i>gumburatka</i> (Sestrunj), <i>bamburãta</i> (Premuda, Olib), <i>amburata</i> (Ist, Zapuntel), <i>amburãt</i> (Susak), <i>gamburãtka</i> (Rivanj), <i>bamburãk</i> (Novalja)
Leander spp.	<i>kozica</i>	<i>kozica</i> (Vrgada, Kukljica), <i>kozlica</i> (Uniije, Rava, Žman), <i>srkabrka</i> (Nevidane), <i>pletikosa</i> (Tkon), <i>babadlãka</i> (Lun), <i>babadlãka</i> (Novalja)
Squilla mantis (L.)	<i>vabiã</i>	<i>gambar</i> (Rava, Sali), <i>rilj</i> (Ist, Premuda), <i>škãmpíã</i> (Molat), <i>kaãol</i> (Barbat), <i>kanðã</i> (Mali Lošinj), <i>škãmp</i> (Žman, Nevidane, Tkon, Olib)
Galathea spp.	-----	<i>rosalj</i> (Rava), <i>travar</i> (Rava, Žman), <i>jastožíã</i> (Tkon), <i>mrižíãar</i> (Ist), <i>nogalj</i> (Iž)

Školjke (<i>Bivalvia</i>)	Lorini (1903)	Županović (1952-1955)
<i>Arca noae</i> (L.)	<i>mušul</i>	<i>mušul</i> (Sali, Ist, Rivanj, Ugljan, Sestrunj, Susak, Novalja, Olib, Rava, Iž, Žman), <i>kunjka</i> (Kukljica, Nevidane, Tkon)
<i>Arca barbata</i> (L.)	<i>mušul</i>	<i>pizdica</i> (Kukljica), <i>kunjka mladika</i> (Iž)
<i>Mytilus galloprovincialis</i> Lam.	<i>dagnja</i>	<i>pidoč</i> (Sali), <i>pidoč</i> (Ist), <i>dagnica</i> (Pag), <i>kunjka</i> (Rava, Rivanj), <i>dagnja</i> (Ugljan, Iž, Žman, Tkon), <i>daglja</i> (Novalja), <i>pedoč</i> (Olib), <i>dagànja</i> (Kukljica), <i>fratar</i> (Tkon)
<i>Pecten jacobaeus</i> (L.)	<i>jakobska kapica</i>	<i>kapušanta</i> (Sali), <i>kaposanta</i> (Kali, Lopar), <i>mahálnica</i> (Novalja), <i>čančula</i> (Olib), <i>čangarita</i> (Rava), <i>klapušanjka</i> (Rava), <i>kapišanka</i> (Iž, Kukljica, Tkon, Žman), <i>kunjka</i> (Rava, Žman), <i>prsurica</i> (Nevidane), <i>kapisanta</i> (Tkon)
<i>Litophaga litophaga</i> (L.)	<i>kamotoč</i>	<i>datula</i> (Sali), <i>datulj</i> (Lopar), <i>prstac</i> (Ist), <i>datul</i> (Rivanj, Ugljan, Sestrunj, Novalja, Žman, Kukljica, Nevidane, Premuda), <i>datol</i> (Rava), <i>datal</i> (Iž, Tkon)
<i>Pinna nobilis</i> (L.)	<i>oščura</i>	<i>loštura</i> (Sali, Ist), <i>lostura</i> (Lopar, Rivanj, Ugljan, Novalja, Žman, Nevidane), <i>losšira</i> (Veli Rat, Rava, Iž, Tkon), <i>lustira</i> (Zapuntel), <i>loštira</i> (Sestrunj), <i>ššira</i> (Susak), <i>lastura</i> (Olib, Kukljica, Ist), <i>glosšira</i> (Premuda)
<i>Cardium tuberculatum</i> (L.)	-----	<i>papišanka</i> (Ist), <i>čančula</i> (Olib), <i>kapisanta</i> (Tkon)
<i>Cardium</i> spp.	-----	<i>kunjka</i> (Rava, Žman), <i>školjka</i> (Nevidane), <i>čančula</i> (Olib)
<i>Psammobia depressa</i> (Penn.)	-----	<i>liša</i> (Ist)
<i>Ostrea edulis</i> (L.)	<i>kamenica</i>	<i>kamenica</i> (Iž), <i>oštriga</i> (Nevidane, Tkon), <i>ostriga</i> (Rava)
<i>Solen vagina</i> (L.)	<i>krastavica</i>	<i>frangul</i> (Lopar), <i>pestoč</i> (Ugljan),

		<i>svirala</i> (Rava), <i>škljenac</i> (Nevidane), <i>poletuša</i> (Tkon)
Glycimeris spp.	<i>čaška</i>	<i>kunjka</i> (Žman, Kukljica), <i>čaša</i> (Tkon)
Venerupis spp.	-----	<i>mladika</i> (Iž), <i>kunjka</i> (Kukljica), <i>kopančica</i> (Nevidane)
Venus spp.	<i>prnjavica</i>	<i>čančula</i> (Olib)
Isocardia cor (L.)	-----	<i>grop</i> (Kukljica), <i>grof</i> (Tkon)
Meretrix chione (L.)	-----	<i>liza</i> (Ugljan), <i>školjka</i> (Tkon)
Spondylus gaederopus (L.)	<i>kopito</i>	<i>ugrc</i> (Zapuntel), <i>kopito</i> (Ugljan, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane)
Puževi (<i>Gastropoda</i>)	Lorini (1903)	Županović (1952-1955)
Haliotis lamellosa Lam.	<i>puzlatka</i>	<i>krevelj</i> (Sali), <i>krivelj</i> (Rivanj, Ugljan, Žman), <i>prsùrica</i> (Novalja), <i>krivē</i> (Olib), <i>krivel</i> (Iž), <i>krvel</i> (Kukljica), <i>krvelj</i> (Nevidane, Tkon), <i>zlatenka</i> (Premuda), <i>krvē</i> (Rava), <i>Petrovo uho</i> (Žman)
Monodonta turbinata (Born)	<i>ogrc</i>	<i>ogrc</i> (Sali, Rivanj, Ugljan, Novalja, Iž, Nevidane, Tkon, Rava), <i>ugârc</i> (Molat, Susak, Olib), <i>ugrc</i> (Zapuntel, Žman), <i>ogrč</i> (Sestrunj), <i>grc</i> (Kukljica), <i>ugarak</i> (Ist), <i>ugârk</i> (Premuda)
Astrae rugosa (L.)	-----	<i>ogarak</i> (Ist), <i>krava</i> (Kukljica), <i>karč</i> (Premuda), <i>morski puž</i> (Rava)
Patella spp.	<i>priljepak</i> , <i>lupar</i>	<i>prilik</i> (Sali), <i>prilivak</i> (Ist), <i>čaparun</i> (Lopar), <i>prilipak</i> (Premuda, Molat, Ugljan, Iž, Nevidane, Tkon, Rava, Kukljica), <i>prlipak</i> (Zapuntel, Sestrunj, Rivanj), <i>pralipak</i> (Susak), <i>pr̀lik</i> (Novalja), <i>prelipak</i> (Olib, Žman), <i>košara</i> (Tkon)
Murex spp.	<i>volak</i> , <i>vol</i>	<i>kočul</i> (Sali), <i>vol</i> (Sali, Rivanj, Iž), <i>kàrvolj</i> (Premuda, Ist), <i>voljak</i> (Lopar), <i>volić</i> (Molat, Žman),

		<i>karvil</i> (Zapuntel), <i>mrdenjak</i> (Pag), <i>kravica</i> (Rivanj, Iž, Premuda), <i>volak</i> (Ugljan, Sestrunj, Novalja), <i>gargol</i> (Susak), <i>puž</i> (Olib), <i>vô</i> (Kukljica, Rava), <i>vrpa muška</i> (Nevidane), <i>vìpā</i> , gen. -pja (Tkon), <i>krava</i> (Tkon), <i>vrpa ženska</i> (Nevidane), <i>kargôl</i> (Srakane)
<i>Cerithium vulgatum</i> (Brug)	<i>gamburata</i>	<i>gamburata</i> (Ist, Žman), <i>štrumba</i> (Kukljica, Tkon), <i>strumba</i> (Rava)
<i>Chiton marginatus</i> Penn.	-----	<i>krivelova mati</i> (Kukljica, Sali), <i>ribna uš</i> (Žman)
<i>Conus mediterraneus</i> Brug.	-----	<i>vrtaljka</i> (Žman), <i>krava</i> (Kukljica), <i>piškica</i> (Rava)
<i>Pisania maculosa</i> Lam.	-----	<i>predavica</i> (Novalja, Nevidane)
<i>Cypraea</i> spp.	-----	<i>kravica</i> (Sali, Zapuntel, Olib, Žman, Kukljica, Rava), <i>pizdica</i> (Ist), <i>piždica</i> (Sestrunj), <i>zubaljka</i> (Nevidane)
<i>Cassidaria echinophora</i> (L.)	-----	<i>kravica</i> (Premuda, Rava)
<i>Vermetus</i> spp.	-----	<i>lula</i> (Kukljica), <i>crva kuća</i> (Nevidane)
<i>Dolium galea</i> (L.)	-----	<i>puž</i> (Ist, Premuda), <i>krava</i> (Kukljica)
<i>Turritella</i> spp.	-----	<i>puževa igla</i> (Nevidane)
<i>Dentalium dentale</i> (L.)	-----	<i>rog</i> (Nevidane)
Glavonošci (<i>Cephalopoda</i>)	Lorini (1903)	Županović (1952-1955)
<i>Sepiola rondeleti</i> Leach	<i>bobić</i>	<i>sipica</i> (Susak, Lun, Premuda, Sali, Silba, Ist, Zapuntel, Molat, Veli Rat, Žman, Ugljan, Kali, Kukljica, Nevidane, Tkon, Vrgada), <i>sepulina</i> (Mali Lošinj), <i>sipučić</i> (Barbat, Novalja), <i>kočunić</i> (Rava), <i>žotul</i> (Sali), <i>tôtanić</i> (Olib), <i>totanić</i> (Ilovik), <i>sipočić</i> (Pag), <i>sipon</i> (Petrcane)

Sepia officinalis (L.)	<i>sipa</i>	<i>sipa</i> (Sali, Vrgada, Kali, Pag, Lun, Barbat, Unije, Susak, Mali Lošinj, Ilovik, Silba, Ist, Molat, Veli Rat, Rava, Žman, Kukljica, Nevidane, Tkon)
Loligo vulgaris Lam.	<i>lignja</i> (prava)	<i>lignja</i> (Unije, Lun, Kali, Nevidane, Tkon), <i>ligna</i> (Lopar, Barbat, Novalja, Pag, Vrgada), <i>uligna</i> (Ist, Sali, Žman, Susak, Premuda, Molat, Iž, Sestrunj, Rivanj, Ugljan, Kukljica), <i>ulina</i> (Ilovik), <i>ulina</i> (Zapuntel), <i>oligna</i> (Rava), <i>uligna</i> (Petrčane)
Ilex illecebrosus coindetii Ver. i Todaropsis eblanae (Ball.)	<i>lignjun</i>	<i>lignjun</i> (Rivanj, Nevidane), <i>lignjač</i> (Sali), <i>divji liganj</i> (Ilovik), <i>uligun</i> (Zapuntel, Ugljan), <i>uligan</i> (Susak, Ist), <i>uligan</i> (Novalja, Olib), <i>uligan</i> (Kukljica, Tkon, Srakane), <i>uliganj</i> (Unije, Vrgada), <i>ulignar</i> (Veli Rat), <i>puliganj</i> (Kali), <i>žuka ligna</i> (Pag), <i>totan</i> (Mali Lošinj, Rava, Iž, Sestrunj, Sali, Žman), <i>totanj</i> (Barbat, Premuda, Molat), <i>tutanj</i> (Lun), <i>tuotan</i> (Susak), <i>tabakon</i> (Petrčane)
Octopus vulgaris Lam.	<i>hobotnica</i>	<i>hobotnica</i> (Unije, Susak, Lun, Sestrunj, Rivanj, Kali), <i>ubotnica</i> (Vrgada), <i>ubodnica</i> (Pag), <i>hubodnica</i> (Lopar, Olib, Zapuntel), <i>hobodnica</i> (Novalja, Veli Rat), <i>kobodnica</i> (Ilovik, Žman, Molat), <i>kobotnica</i> (Susak, Kukljica), <i>kubotnica</i> (Tkon, Nevidane), <i>kobuodnica</i> (Premuda), <i>kubonica</i> (Ist), <i>štokalj</i> (Barbat), <i>štoklič</i> (Novalja), <i>mušun</i> (Zapuntel), <i>mušunica</i> (Rava), <i>musk^uać</i> (Mali Lošinj), <i>mrkać</i> (Lun), <i>mrcić</i> (Pag), <i>marčić</i> (Olib), <i>hubotnica</i> (Rava, Iž, Nevidane)
Eledone moschata Lam.	<i>mušun</i> , <i>muzgavac</i> , <i>muškavac</i>	<i>muzgavac</i> (Silba, Ugljan), <i>mušun</i> (Rava, Rivanj, Ugljan, Kali, Kukljica, Nevidane, Tkon, Vrgada), <i>mošun</i> (Iž, Veli Rat, Sali), <i>mušu-</i>

nić (Premuda, Olib), *musun* (Sestrunj), *muškic* (Ist), *muškardin* (Susak), *muškarol* (Mali Lošinj, Barbat), *mrk* (Novalja, Pag), *prčić* (Žman), *hobodanj* (Premuda), *folpič* (Ilovik), *kilavac* (Molat), *strak* (Unije), *mrkač* (Lun)

Iglokosci (<i>Echinodermata</i>)	Lorini (1903)	Županović (1952-1955)
<i>Echinoidea</i> (ježinci)		
<i>Paracentrotus lividus</i> Lam.	<i>jež</i>	<i>jež</i> (Susak, Novalja, Olib, Ist, Zapuntel, Rava, Žman, Rivanj, Ugljan, Kukljica, Nevidane, Tkon), <i>jezvčić</i> (Sestrunj)
<i>Holothurioidea</i> (trpovi)		
<i>Holothuria tubulosa</i> Gm.	<i>trp</i> , <i>pištelj</i> , <i>strmorina</i>	<i>trp</i> (Novalja, Olib, Zapuntel, Rava, Sestrunj, Žman, Rivanj, Ugljan, Kukljica, Tkon), <i>târp</i> (Susak, Ist, Molat), <i>trpanj</i> (Nevidane)
<i>Asteroidea</i> (morske zvijezde)		
<i>Astropecten aurantiacus</i> (L.)	<i>morska zvijezda</i>	<i>križ</i> (Sali), <i>križinac</i> (Ist, Rivanj), <i>zvizda</i> (Nevidane), <i>križinac</i> (Sestrunj), <i>zvezda</i> (Molat), <i>zvizdina</i> (Srakane), <i>kržinac</i> (Olib), <i>klištar</i> (Petrčane), <i>zvezdà</i> (Pag, Zapuntel)
<i>Marthasterias glacialis</i> (L.)	<i>morska zvijezda</i>	<i>grižinac</i> (Rava), <i>gružinac</i> (Rava), <i>morski križ</i> (Žman), <i>križalo</i> (Kukljica), <i>križalj</i> (Nevidane, Tkon, Novalja, Premuda), <i>križevalj</i> (Lopar)
<i>Ophiuroidea</i> (morske zmijače)		
<i>Ophioderma longicauda</i> Linck	-----	<i>pauk</i> (Žman), <i>kozlak</i> (Tkon)
<i>Crinoidea</i>		

Antedon mediterranea (Lam.)	-----	-----
<i>Porifera</i> (Spužve)		
Spongiae spp.	<i>spužva</i>	<i>spuga</i> (Rava, Ist, Žman, Kukljica, Nevidane, Rivanj), <i>spugva</i> (Sestrunj, Ugljan, Tkon), <i>spužva</i> (Novalja, Olib, Zapuntel)
<i>Scyphozoa</i> (klobučnjaci)		
Rhizostoma pulmo Ag.	<i>morski klobuk</i>	<i>grandulja</i> (Ist), <i>gljandūra</i> (Sali)
<i>Polychaeta</i> (crvi)		
Arenicola marina (L.)	-----	<i>glistun</i> (Premuda), <i>morski crv</i> (Ist)
Spirographis spallanzani Viv.	-----	<i>gûjba</i> (Ugljan), <i>lula</i> (Kukljica), <i>guljba</i> (Petrčane), <i>piščak</i> (Prosika)
<i>Anthozoa</i> (koralji)		
Corallium rubrum (L.)	<i>koralj crveni</i>	<i>koralj</i> (Premuda, Ist)
Anemone sulcata (Penn.) Eunicella cavolini Koch	-----	<i>vlasatka</i> (Premuda, Ist), <i>kita</i> (Premuda)
<i>Mammalia</i> (sisavci)		
Delphinus delphis (L.) Tursiops spp.	<i>dupin</i> <i>pliskavica</i>	<i>dupin</i> (Olib, Ist, Zapuntel, Sestrunj, Žman, Ugljan, Kukljica, Nevidane, Tkon), <i>dalpina</i> (Susak)
<i>Reptilia</i> (Gmazovi)		
Thalassochelys caretta (L.)	<i>kornjača</i>	<i>žaba</i> (Novalja, Olib, Ist, Rava, Petrčane), <i>morska žaba</i> (Žman, Nevidane), <i>žaba kôrnjača</i> (Tkon), <i>žaba škôrnjaca</i> (Sestrunj), <i>žaba korenjača</i> (Rivanj), <i>duminica</i> (Susak), <i>tartarûga</i> (Srakane)

RIBARSKA TERMINOLOGIJA ZADARSKOG PODRUČJA

U radu »Ribarstvo i ribarska terminologija otoka Hvara«⁴¹ autor je pokušao analizirati osnovne značajke postanja i strukture nazivlja hvarske talasofaune. U tom postanju hrvatskih nazivlja mogao se lijepo pratiti i tijek slavensko-romanske simbioze koja je na hvarskom području bila izrazita.

Slavenski (hrvatski) došljaci na otok Hvar su imali prilike naučiti pomorstvo, ribarstvo i ribarsku terminologiju od svojih prethodnika, kao što je to bilo i u ostalim dalmatinskim gradovima gdje je romanski utjecaj bio dominantan. Kad su ti došljaci tijekom vremena više ili manje asimilirali zatečene narode, oni su već raspolagali terminologijom koja je dobrim dijelom bila sastavljena od preuzetih elemenata. To je bio i jedan od razloga zašto mletački dijalekat, koji je vladao na našim obalama stotinama godina, nije ostavio vidnijih tragova u usvojenim nazivima mletačke provenijencije na hvarskom području u usporedbi s nazivima koje su hrvatski doseljenici posudili u prvo doba naše simbioze sa starim dalmatinskim Romanima.⁴²

Grčki elementat u nazivima hvarske talasofaune, kroz dalmatski »filar«, mogao se lijepo pratiti iz popisa pojedinih vrsta riba i ostale morske faune na otoku Hvaru. Na koji su način novonadošli Hrvati prilagodili svome jezičnom sustavu pojedine grčko-latinske elemente posredstvom dalmatinskih Romana, najbolje se moglo vidjeti iz pučke ihtiološke nomenklature otoka Hvara, na osnovu analoških kreacija pučke etimologije.⁴³

Za razliku od hvarskog područja, šibensko područje, a naročito grad Šibenik, pokazivali su izrazito hrvatski karakter u nazivima talasofaune.⁴⁴ Ono nije posjedovalo u nazivima riba arhaičnost hvarskog područja. To potvrđuje i naš prikaz naziva šibenskog područja. Stratifikacija tih naziva, za razliku od autohtonih grčko-romanskih na hvarskom području, uglavnom je talijanske (venecijanske) provenijencije.

Iz navedenih izlaganja razlike između hvarske i šibenske distribucije naziva naših talasozoonima mogao bi se izvesti zaključak o većoj *arhaičnosti* hvarskog regiona i o većoj *autohtonosti* (tj. o hrvatskom karakteru) šibenskog područja. Iz ovih naših razmatranja proizlazi da će za najnevrednije vrste na šibenskom području biti više hrvatskih tvorbi i da u posuđivanju čak možemo reći da šibensko područje više posuđuje iz mlađeg romanskog, tj. venecijanskog nego hvarsko područje koje ima u svojoj nomenklaturi riba više elemenata, primljenih od Grka, posredstvom dalmatinskih Romana.⁴⁵ Tih elemenata nema na šibenskom području i svakako možemo kazati da je šibensko posuđivanje »u znaku mletačke upotrebe ili uzusa«.⁴⁶

⁴¹ Cf. Š. Županović, »Ribarstvo i ribarska terminologija otoka Hvara,« *Čakavska rič*, 1, Split 1987, str. 43-71.

⁴² Ibidem, str. 47-48.

⁴³ Ibidem, str. 50-57.

⁴⁴ Cf. bilješku 34, str. 51-53.

⁴⁵ Ibidem

⁴⁶ Ibidem, str. 30.

Novonadošli Hrvati vjerojatno su zatekli dio autohtonog stanovništva i izvan utvrđenih gradova pored mora koje se nije uspjelo skloniti u gradove ili na otoke. Oni su ih pokorili i vjerojatno prisilili da za njih rade bilo kao podanici ili u nekom drugom podložničkom odnosu. Pored tih starosjedilaca koje su doseljeni Hrvati iskoristili za rad na poljima, bilo je i takvih koji su dobro poznavali more, plovidbu, ribolov i sve ono što je u uskoj vezi s tim. Te su vještine oni mogli naučiti jedino od starosjedilaca koji su preživjeli prodore raznih etničkih grupa.

U svezi s tim intenzivnim bavljenjem pomorstvom i ribarstvom u primorskim gradovima i na otocima, vjerojatno je povezano i navođenje Tome Arhidakona da su Romani dolazili s otoka na obale i napadali Slavene, i to u toj mjeri da se ovi nisu usuđivali približiti moru. Tako možemo i objasniti kako su se održali Zadar i Trogir i kako su postali Dubrovnik i Split.⁴⁷

Iz dobivenih podataka o nazivima riba i drugih morskih organizama, sakupljenih na zadarskom području, poput onih na hvarskom i šibenskom, mogli bismo postaviti pitanje: da li nazivi talasozoonima na zadarskom području ukazuju također kako se vršila asimilacija autohtonih stanovnika dolaskom Hrvata na ove naše obale?!

Odgovor na postavljeno pitanje mogli bismo dobiti na osnovu analize udjela dalmatizama, tj. predmletačkih romanskih relikata. Postojanje ili nepostojanje predmletačkog (dalmatskoga) sloja je u tom pogledu od osobite važnosti jer ono ukazuje jesu li se tuđice lakše »in novo« usvajale ili nisu i jesu li imale dalmatsku konkurenciju ili nisu, kao što je to bilo sa šibenskom i hvarskom regijom.

Koliko je semantika našla svoju potvrdu i u proučavanju podrijetla talasozoonima na zadarskom području možemo vidjeti iz naših daljih izlaganja o postanku naziva pojedinih vrsta riba i ostalih morskih organizama.

I u ovoj analizi služili smo se, kao i u ranijim našim analizama,⁴⁸ radovima naših uglednih ihtiologvista. Tu u prvom redu mislimo na radove V. Vinje, koji je čitav život posvetio proučavanju ihtiologvističke etimologije i strukture naziva jadranske faune. Naročito su vrijedni njegovi opisi *realia*, kao i prikaz ovisnosti talasozoonimije o ekonomskoj važnosti pojedinih vrsta riba i ostalih morskih organizama i u svezi s time djelovanje tržišta na nomenklaturu. Služeći se metodom *realia* koje semantičar opisuje i tumači, današnja se lingvistika, kako navodi Vinja, »trudi da objasni, koliko je god moguće, svaki dio inovacije ili svaki elemenat sačuvanosti uz što solidnije poznavanje jezičnih, pojmovnih i stvarnih odnosa među nazivima«.⁴⁹ Upravo ta metoda, koju je Vinja upotrebljavao u svojim radovima, a naročito u svom kapitalnom djelu, pokušali smo upotrijebiti i u ovom našem radu o podrijetlu ribarske terminologije na zadarskom području (za svako znanstveno ime vidi i odgovarajuće narodno ime u *popisu narodnih imena riba i ostalih morskih organizama u zadarskom području*).

⁴⁷ Ibidem, str. 4.

⁴⁸ Cf. bilješke 34 i 41.

⁴⁹ Cf. Vinja, JF, I, 21.

⁵⁰ Cf. bilješku 36.

Za otok Vrgadu, koji se nalazi na međi između šibenskog i zadarskog arhipelaga, uneseni su nazivi morske faune za oba područja. To smo iznimno učinili za otok Vrgadu jer su njeni romanski ribari mogli imati utjecaja pri usvajanju ribarske terminologije, kako na šibenskom, tako i na zadarskom području. Utoliko više što već sredinom X. stoljeća bizantski car Konstantin Porfirogenet spominje među naseljenim otocima zadarskog područja samo Vrgadu (τό λουμβροικάτον), a za ostale otoke veli da nisu naseljeni i navodi im imena: Κάταν (Tkon, današnji Pašman), Τροεδενώ (današnji Kornat), Πιζύχ (današnji Dugi otok, prozvan tako po vrhu Čuh), Σελβω (današnja Silba), Σκερδα (Škarda), Κίσσα (Cissa, današnji Pag), Πρωότιμα (Premuda), Μελετα (Molat), Ἑοτροουν (Sestrunj), Ηζ (Iž), kao i mnogi drugi otoci, ali im se imena ne znaju.⁵¹

Podatak je carev veoma dragocjen za kronologiju naseljavanja tih otoka. Hrvatsko naseljavanje tih otoka može da potječe najranije iz druge polovine X. stoljeća. Romana je u to vrijeme, prema pisanju carevu, bilo jedino na Vrgadi. Svi otoci južnije od Vrgade, koje je car po svoj prilici ubrajaio među one mnogobrojne otoke kojima nije znao imena, bili su nenapućeni također. Iskorišćivanje Kornata od strane Romana s Vrgade ili s Velog otoka (Dugog otoka), kao što su ih kasnije iskorišćivali Hrvati, dalo je mogućnost Hrvatima na šibenskom otočkom skupu da se s vremenom upoznaju s mnogim predlatinskim, latinskim i romanskim toponimima i ihtionimima, koji se kao relikti i danas nalaze na tom području.⁵²

Međutim, za razliku od romanskog utjecaja na području zadarskog arhipelaga, a naročito na Kvarnerskom području, romanski utjecaj na otočku skupinu šibenskog područja, kao što ćemo vidjeti iz ove naše analize podrijetla ribarske terminologije na hvarskom, šibenskom i zadarskom području, ukazuje se samo kao lingvistički relik. Hrvatski nazivi riba i ostale morske faune na području šibenskog arhipelaga su *bitni* i oni obuhvaćaju sve geografske, ekonomske i kulturne odlike ove otočke skupine, kako ih zamišlja narod koji tamo stanuje.⁵³

Kratice *ZDp*, *ŠBp* i *HVp* označavaju zadarsko, šibensko i hvarsko područje. Za svako od tih područja dati su nazivi i osnovne značajke postanja i strukture nazivlja talasofaune u svrhu što solidnijeg poznavanja jezičnih, pojmovnih i stvarnih odnosa među nazivima i njihova međusobnog utjecaja.

Zbog romanskog utjecaja zadarskom je području pridodano i nekoliko *lokalityta kvarnerskog otočkog skupa*, koji se prislanjaju na isti.

Popis anketiranih mjesta na odgovarajućim lokalitetima bio je sljedeći:

Kvarnerski otočki skup: Unije, Srakane, Susak, Mali Lošinj, Ilovik, Lopar, Rab, Barbat, Lun, Novalja i Pag.

Zadarsko područje: (Vrgada), Premuda, Silba, Olib, Ist, Zapuntel, Molat, Rava, Iž, Sestrunj, Veli Rat, Božava, Brbinj, Žman, Sali, Rivanj, Ugljan, Kali, Kukljica, Neviđane, Tkon, Petrčane i Prosika.

⁵¹ Cf. bilješku 24.

⁵² Cf. bilješku 23, str. 255.

⁵³ Ibidem, 1. c.; cf. bilješku 17, str. 19, 20.

Šibensko područje: Vrgada, Murter, Jezera, Betina, Žirje, Kaprije, Prvić, Zaton (Šibenski), Zlarin, Skradin, Šibenik, Zablaće, Krapanj, Jadrtovac, Primošten, Rogoznica, Sevid, Pirovac i Tribunj.

Hvarsko područje: Hvar, Brusje, Stari Grad (Hvar), Vrboska, Jelsa, Zračće i Sućuraj.

Ukupno je anketirano 59 lokaliteta, od toga: Kvarnersko-zadarsko područje 33, šibensko 19 i na hvarskom području 7.

Kao *odatak* ovom poglavlju iznijeti su također i dobiveni podaci o ponašanju (*behaviour*) pojedinih organizama morske faune od prvih zapažanja primitivnog čovjeka do suvremenih rezultata tih istraživanja. Primitivni čovjek koji je skupljao školjke uzduž naše obale, bavio se i ribolovom već u to davno prehistorijsko doba i uočio dobro određene pojave kod pojedinih vrsta riba i ostalih morskih životinja, koje su mu vjerojatno u to vrijeme izgledale čudne i nedokučive, a suvremena znanost ih ponovno proučava i potvrđuje. Ukazuje na zagonetne zvukove u morskih dubinama o kojima govori već i Aristotel, otac moderne ihtiologije od kojega je sve i počelo. To potvrđuju i nazivi pojedinih talasozoonima koji ujedno ukazuju koliko milenija je moralo prohujati da bi znanost kako ihtiološka, filološka, tako i biohidroakustička mogla potvrditi sva stečena iskustva tijekom milenija.⁵⁴

OSNOVNE ZNAČAJKE POSTANJA I STRUKTURE NAZIVLJA ZADARSKO-KVARNERSKE (ZD-KV) I ŠIBENSKO-HVARSKE (ŠB-HV) TALASOFAUNE

Kad čovjek pogleda nomenklature ostalih mediteranskih naroda, odmah opaža, da one nisu ni izdaleka tako *narodno i folklorno* bogate i raznolike kao naša. Uzrok tome je baš neprestano prekrjanje jednog etničkog (pa prema tome i jezičnog) sloja sa drugim. Ako pokušamo analizirati to prekrjanje vidjet ćemo da mi možemo relativno sve te slojeve slijediti (naravno kod imena privredno i kulturno nevažnih riba) i za svaki naći barem po nekoliko naziva u kojem od naših ribarskih, a još bolje neribarskih naselja: predgrčki-mediteranski, grčki, rimski, predromanski, dalmatski, srednje i južnotalijanski i mletački i, napokon, slavenski, hrvatski sloj, koji kronološki prekriva tri posljednja. Gdje nije bilo sistematskog ribolova, gdje ribolov nije bio izvor prehrane, tamo će se naći i najzanimljiviji nazivi. A budući da su imena biljaka i riba (opet gospodarski nevažnih!) najkonzervativniji elementi u svim jezicima, kojima se ljudi služe, to je lako razumjeti, kakovi se sve heterogeni etnički ostaci kriju u našim ihtiološkim nazivima, koji u lingvističkim razmjerima pokazuju *unikum* žilavog otpora prema vremenu. Dok iberski narodi, gdje je bilo i te koliko grčkih kolonija, nisu sačuvali osim malog broja značajnijih naziva (mislimo na značajnije riblje vrste), dotle naša terminologija vrvi grčkim elementima, koje nije spasio niti današnji grčki moderni

⁵⁴ Š. Županović, Zagonetni zvuci u morskim dubinama, *Mornarički glasnik*, br. 3, 1965, str. 399-411. (dalje MG).

jezik (naravno tu moramo razlikovati *dimotiki* i *kathareusa* jezični uzus). Dovoljno je u tom pogledu spomenuti otok Krk. Taj otok je jezično područje na kojem je sve do 1906(!) živio govor starih Dalmata (predmletačkih Romana stjeranih poslije slavensko-hrvatske najezde u gradove i na otoke). Krk je baš zbog tog prekrivanja romanskim slojem drugog pređašnjeg sloja i kasnijim miješanjem slavenskohrvatskim novim elementom zadržao najveći broj onoga što našu nomenklaturu čini daleko bogatijom i lingvistički raznolikijom od drugih. Za ilustraciju navodimo koliko je to važno, jer je novogrčka nomenklatura izrazito venecijanska!

Također to važi i za Rovinj u Istri, koji u lingvističkom pogledu nije ni talijanski, ni hrvatski, ni venecijanski, već rovinjski ili istroromanski. Budući da smo se ograničili samo na hvarsko, šibensko i zadarsko područje na koje se naslanja i malen dio kvarnerskog, nismo dalje od Malog Lošinja obrađivali ribarstvo i ribarsku terminologiju navedenog područja. To je učinio Vinja u svom kapitalnom djelu: »Jadranska fauna – etimologija i struktura naziva«, I, II, JAZU – Logos 1986. Pored nomenklature riba isti autor je veoma detaljno obradio i nazive mollusca, crustacea i dr., jer se samo tako može dati potpunu sliku. Puk ne pravi više puta razliku, pogotovu kad je riječ o zoološkim distinkcijama. Za njega su i *dupin* i *lignja* ribe, a skoro da su i *jastog* i *volak* (*Murex brandaris*). Prema tome, potpuna se slika morske faune može samo tako postići, kako je uradio Vinja.

Autor ovog rada je postupio na isti način u obradi zabilježenog materijala, ali na mnogo užem prostoru. Upotrijebio je neku vrstu reprezentativnog uzorka, obradivši tri karakteristična jezična područja koja se međusobno upotpunjavaju i naslanjaju jedno na drugo. Namjerno smo izabrali ta tri područja, interesantna u jezičnom pogledu, jer u njima se uspjelo sačuvati mnogo grčkih elemenata (Hvar), hrvatskih elemenata (Šibenik) i romansko-dalmatskih (Zadar). Uglavnom su uzeti u razmatranje i ispitivanje zabilježeni nazivi na otoku Hvaru i šibensko-zadarskom arhipelagu. Tako je otpao na zadarskom području Velebitski kanal (od Karlobaga prema jugoistoku). Ovo područje je također interesantno jer se u njemu nalaze prilično dobro sačuvani ostaci onog drugog dijela romanskog pučanstva, koji je pred Slavenima pobjegao ne u gradove i na otoke, već u brda. I to što je mjesto manje – tih naziva ima više. Ta mjesta su: Vinjerac, Ražanac, Ljubač, Karin, kao i sela koja gravitiraju prema Novigradu i Ninu, a navlastito mjesta oko Jablanca i na obalnom potezu do Karlobaga.

Izostalo je isto tako i detaljno ispitivanje od mjesta do mjesta naše Boke Kotorske, koju je Rešetar nazvao »riznicom mediteranske šarolikosti«.

Šteta je što nismo u mogućnosti da se raznolikost mnogobrojnih oblika i njihovo međusobno prožimanje sinoptički prikaže lingvističko-geografskom metodom, tj. pomoću lingvističkog atlasa, kako je to u početku i bilo zamišljeno. Jer sve moderne lingvističko-naturalne publikacije nomenklatura (dakle one koje su namijenjene i lingvistima i zoo-i biologima i etnologima) objavljuju se u obliku atlasa. To znači, da se svaka vrsta stavlja na jedan list. Recimo *Serranus hepatus* (L.). Za njega je na istočnoj obali Jadrana zabilježeno oko 70 imena. Nacrta se jedna blijeđa geografska karta tzv. bjelica ili »carta muta« na kojoj postoje samo konture terena, a mjesto imena mjesta naznačuje se naziv dotične ribe. Na taj se

način vide najbolje i najpreglednije međusobne granice pojedinih naziva, njihova ukrštavanja, zamjenjivanja, širenja itd. Na taj se način dobija sva potrebna PRE-
GLEDNOST ispremiješanih naziva i krivih pučkih postupaka u tvorbi ribljih ime-
na. Ta preglednost se najbolje očituje za *ušatu* (Oblata melanura) iz geografskog
prikaza s). Recimo na jednoj točki kod nas se *Crenilabrus pavo* zove *smokva*.
Sad, čudno nam je da se jedna riba te boje krsti smokvom itd. itd.

Ali na drugoj pokrajnoj točki se ta ista riba zove *figa*. Dakle, naš je naziv
preveden, ali otkuda onda tuđe *figa*?? Međutim, ta se riba opet na trećoj točki
zove *pika*, na četvrtoj *pinka*, dalje *finka*, *filka* i dr. Tada čitamo Aristotela i druge
klasične pisce i nalazimo kod njega i kod Plinija na ribu, koja odgovara našoj i
koju oni zovu PHYKE i PHYCIS. Dakle naš je čovjek čuo *pika* – *fika* (*f* i *p* se
kod nas miješaju, up. funistra i punistra) i to preveo logično sa »smokva«, ali
»predložak« mu je bio kriv i odatle sve moguće petljanije, koje se mogu relativno
lakše rješavati s atlasnim kartama nego drugačije. Zato se i prišlo izradbi jednog
lingvističkog atlasa Mediterana (L'Atlante Linguistico Mediterraneo), koji je pri-
premljen za tiskanje.

Vjerujemo da će jednoga dana biti također tiskan jedan lingvistički atlas
jadranske faune (L'Atlante Linguistico Adriatico), jer posjedujemo zaista jednu
od najbogatijih, *narodno* i *folklorno*, nomenklatura morske faune u čitavom Me-
diteranu.

Koliko je semantika našla svoju potvrdu u proučavanju podrijetla talasofaune
na ispitivanom području možemo najbolje vidjeti iz naših daljnjih izlaganja o
postanku naziva pojedinih vrsta riba i ostalih morskih organizama.

Pisces – Ribe

Cyclostomata (Kolouste)

Petromizon marinus (L.)

Područje

ZD-KV – PAKLARA, PAKLENICA, PEGULERA, MORINA, LAMPREDA,
PAKLARICA, BIŠA, MORONA

ŠB – PAKLARA, PAKLINA

HV – PAKLENJAČA, LAMPRIDA, TAMPLIDA

Paklina je toponim u šibenskoj luci. Na tom mjestu su se spaljivali mrtvaci
umrli od kuge. Poimenično na -ica *Paklenica*; *paklara*, *Petromizon marinus* –
nazvana zbog toga što se prilijepi na brodski katran; lat. *pix*, gen. *picis*, deminutiv
picula u značenju *smola-katran*. *Pegula* (paklina, smola) – riba (*petr. marinus*)
–mlet. –era < *pegulera*. Od tal. *pégola* < lat. *pícula*, deminutiv od *pix*, gen. *cis*.⁵⁶

⁵⁵ P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Uredili akademici M. Deanović
i Lj. Jonke. Suradivao u predradnjama i priredio za tisak Valentin Putanec I.A-J, 1971; II. K – *poni*,
1972; III. *poni* – Z. 1973; Kazala, Zagreb 1974, vol. 2, str. 588 (dalje ERHSJ): cf. Vinja JF, 1,
39-40; Županović, ČR 1, 1988, str. 31.

⁵⁶ Ibidem (ERHSJ) 2, str. 631; Vinja, l.c.

Paklara, paklina, paklenjača, paklenica, paklarica – izvode se od hrvatske osnove *pakl*-ina, *paklo*, *pakao*, »smola« i »katran«, jer se riba pripija na paklinu kojom je premazano brodsko dno.⁵⁷

Pegulera – mletački oblik od *pegola* < lat. PICULA »Pech«, koji smo preuzeli od ven. sa oba značenja (»smola« i »nesreća«, *peh*).⁵⁸ *Morina, morona* – je metafora nastala prema jednoj drugoj ribi isto tako zmiolika i izdužena tijela, tj. *morini* (*Muraena helena* L.). *Biša* – je isto tako iskorišćen za naš oblik zmiya zbog njena izdužena i jeguljaska oblika. U Šibeniku jegulju nazivaju *bižot*. Slične vrste (*Echelus myrus* L.) u Malagi zovu *bicha*. Kao apelativ, oblik *biša* posuđen je iz mletačkog *bissa* »biscia« u značenju 1. zmiya i 2. »brodotoč«. Mlet. *bissa* potječe iz lat. BESTIA REW 1061, DEI 530.⁵⁹

Lampreda, kao najrasprostranjeniji naziv u Sredozemlju za ovu vrstu, još uvijek je ostao nerazjašnjen. Taj naziv je, međutim, nasljeđen u velikom broju jezika: naše *lamprida, lampreda*, tal. *lampreda*, franc. *lamproie*, španj. *lamprea*, port. *lampreia*, engl. *lamprey*, nizoz. *lamprei* i dr. Budući da se naziv sačuvao u svim jezicima, ukazuje na njegovu starost, iako je danas potpuno neproziran.⁶⁰

Iz povijesti ovog ihtionima doznajemo da se kasnolat. *lampreda* pojavljuje tek u VIII. st. Humanistički prirodoslovci na osnovu jedne jedine glose koja donosi oblik *lampetra* smatraju prema V. Vinji⁶¹ da se oblik razvijao ovako: »*lampetra* → *lampetra* → *lampreda* i da u njemu treba vidjeti sintagmu *lambere petram*,« što semantički nije ništa drugo nego od sistematičara skovani hibrid *petro-myzon*. To mišljenje zastupa i 130 godina ranije A. Dumèril,⁶² kad navodi da: »...Les *Lamproies* marines sont aussi des poissons voyageurs, qui se reproduisent loin de la mer. Par leur forme allongée et cylindrique, elles ont, au premier aspect, quelque rapport avec les anguilles; mais elles s'en distinguent par les particularités de structure les plus singulières. Mon père, en 1806, dans la *Zoologie analytique*, page 100, a tiré, de la conformation de la bouche qui est arrondie au lieu de former une fente transversale comme chez tous les animaux vertébrés, la dénomination universellement adoptée de *Cyclostemes*. Cette bouche circulaire, sorte de disque charnu, remplissant, de même que celle des sangsues, l'office d'une ventouse, leur permet de se fixer sur les corps solides, sans que la respiration soit gênée, l'eau entrant et sortant alternativement par sept paires d'ouvertures branchiales arrondies: de là, le nom des suceurs de pierre ou de *Petromyzons*, souvent employé pour les désigner, et qui a le même sens que celui de *lamproies* (*lampetra*, de *lambere petras*, lécher les pierres)...«⁶³

⁵⁷ Cf. V. Vinja, JF, 1, str. 39; P. Skok ERHSJ 2, str. 588; Š. Županović, ČR, str. 31; A. Gluhak, *Hrvatski etimološki rječnik*, s.v. *pakao*, gen. *pàkla*, str. 463, Zagreb 1993 (dalje HER).

⁵⁸ Cf. bilješku 56, 1. c.; Š. Županović, ČR, 1, str. 59, bilj. 148.

⁵⁹ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 41, bilj. 14.

⁶⁰ Ibidem, str. 43.

⁶¹ Ibidem, l.c.

⁶² Cf. A. Dumèril, »Zoologie des poissons voyageurs«, *Annuaire Scientifique*, publié per P.P. Dehérain, str. 236, Paris 1866 (dalje ASc).

⁶³ Ibidem, l.c.

Na osnovu iznesenih pretpostavki mogli bismo prihvatiti da je *lampetra* ishodište obliku iz kojega su potekli naši likovi *lamprida*, *lampreda*.⁶⁴ Naziv je romanškoga podrijetla. Taj nije registriran na šibenskom području. Stoga možemo pretpostaviti da je naziv *lampreda* (i var.) srednjovjekovna grčko-latinska posuđenica romanskog podrijetla.

Što se tiče oblika *tamplida*, teško je nešto sigurnije tvrditi.⁶⁵

Chondrichthyes (Hrskavičarke)

Alopias vulpinus (Bonn.)

ZD-KV – MORSKA LISICA, PAS SABLJAR

ŠB – – –

HV – – –

Kod ove vrste svi denominacijski impulsi izazvani su neobičnom duljinom repa. Upravo zbog te neobične i značajne morfološke osobine kod ove vrste, najraširenija je i najstarija usporedba sa lisicom. U svakom slučaju, ovo je ujedno i jedna od rijetkih vrsta riba gdje nema sumnje o njenoj identifikaciji grčkih i latinskih naziva. Kod Aristotela i Orijana nalazimo *ἀλώπηξ* (i izv. *ἀλωπεκίας*). Za ovu vrstu još iz najstarijih vremena nalazimo i prevedenih riječi, tzv. *calchi linguistici*. Tako npr. kod Plinija (32, 45) nalazimo jednom u latiniziranom obliku *alopex*, a drugi put (9, 145) je prevodi sa *vulpes marina*, prenoseći priču o oslobađanju s povraza.⁶⁶ Naziv morska lisica je prijevod s talijanskog naziva *pesce volpe*, ven. *volpe di mar* i zbog iste konceptualizacije sadržaja slični naziv nalazimo u gotovo svim ostalim nomenklaturama.⁶⁷

Iz ovoga kao i u brojnim drugim slučajevima došlo je također i do iskorišćivanja sadržaja mač – *pas sabljjar* analogno venecijanizmu *pišišpada* (cf. termin *pas špadun*), ven. *pesse spada*.⁶⁸ Ovdje je riječ o metaforičnom imenu, povezanim s osobinom dotične vrste i više puta se prenose imena suhozemne na morsku faunu i, to ne učenog, knjiškog porijekla već iz živog, saobraćajnog dijalekta. To su tzv. nazivi naše pučke etimologije.⁶⁹

Prionace glauca (L.)

ZD-KV – PAS MODRULJ, MODRUN, MODRENJAK

ŠB – PAS

HV – PAS, GLUHI PAS

⁶⁴ Cf. bilješku 60, l.c.

⁶⁵ Ibidem, l.c.

⁶⁶ Ibidem, str. 55.

⁶⁷ Ibidem, l.c.

⁶⁸ Ibidem, str. 55-56.

⁶⁹ Cf. M. Deanović, »Stratifikacija naših pomorskih i ribarskih naziva po njihovom porijeklu«, *Pomorski zbornik*, IV, Zadar, 1966, str. 741 (dalje PZ).

U Mediteranu nalazimo često nazive za odgovarajuće vrste morskih pasa prema boji njihove kože. Modra boja je, među raznim bojama, najčešća. Prema tome, na semu »modar« temelje se mnogi nazivi. Tako npr. u Veneciji imamo *can turchin*; franc. *le bleu, peau bleue*; Monaco *pele blû*; Sète *tchi blu*; Alžir *peau bleue*; španj. *tintorera*.⁷⁰ Iste ili slične nazive nalazimo i u ostalim europskim nomenklaturama koje se zasnivaju na istom semu: engl. *blue shark*; nizoz. *blauwe haai*; njem. *Blauhai*, itd.⁷¹

Kod starijih ihtiologa opažamo isti denominacijski postupak (Rondelet, Aldrovandi, Gesner). Oni uglavnom nastavljaju antičku upotrebu koja se zasniva na *γλαυκός* »de couleur glauque, d'un vert'«. ⁷² *Glaucus* kao ihtionim spominju i rimski pisci (Ovidije, Plinije). Iz grč. *γλαυκός* /lat. *glaucus* za vrstu Prionace *glaucus*, V. Vinja smatra da je nemoguće iz semantičkih razloga tumačiti sa hrv. *gluh, gluhi pas*, ne samo zbog prirode samog referenta, već navlastito zbog izoliranosti tog sadržaja u ostalim nomenklaturama.⁷³ Prema gledanju istog autora, *gluh* predstavlja samo prilagodbu grčkog/latinskog oblika najbližem raspoloživom hrv. izrazu.⁷⁴ Zahvaljujući dalmatskom jeziku, konsonanti *gl-* sačuvani su i kako je riječ bila nemotivirana, morfo-semantička adaptacija u hrvatskom se izvršila formalno najbližim »domaćim terminom, koji se našem čovjeku našao pod rukom«.⁷⁵

Na šibenskom području nema posebnog izraza za ovu vrstu!

Lamna spp.

ZD-KV – KANJA, KUJA, PAS KUCIN, PEŠEKAN
 ŠB – PIŠIKAN, PAS, LUŽNJAK
 HV – PAS, MORSKI PAS

Kanja je nedvojbeno romanskoga (ven.) porijekla (< *cagna* »femmina del cane«).⁷⁶ Od oblika romanskog porijekla najrasprostranjenija je složenica tipa *peše* + »pas«: *pešekan, pišikan*, prema tal. *pesce cane* i ven. *pesse can*.⁷⁷

Kuja, pas kucin su hrvatskog porijekla.⁷⁸

Pas morski – pessecán je prevedena riječ (calchi linguistici).⁷⁹

⁷⁰ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 53; Županović ČR 1, 1986, str. 52.

⁷¹ Ibidem, l.c.

⁷² Ibidem, l.c.

⁷³ Ibidem, l.c.

⁷⁴ Ibidem, l.c.

⁷⁵ Cf. V. Vinja, »Odkud našem narodu imena riba i kako ih on usvaja i prilagođuje i kako naš narod prima i prilagođuje strana imena riba. *Morsko ribarstvo*, br. 9, str. 248-50 i br. 10, str. 270-272, Rijeka 1957 (dalje MR).

⁷⁶ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 52.

⁷⁷ Ibidem, str. 53.

⁷⁸ Cf. P. Skok ERHSJ, 1, str. 279.

⁷⁹ Cf. M. Deanović, »Pomorski i ribarski nazivi romanskog porijekla na Lopudu«, *Anali Histroijskog instituta u Dubrovniku*, Dubrovnik, 1954, str. 167 (dalje *Anali*).

Oxynotus centrina (L.)

- ZD-KV – MORSKI PRASAC, MORSKI PRASČIĆ, PRASAC, PRAJČIĆ OD MORA
ŠB – MORSKI PRASAC
HV – PRASAC

Nazivi *prasac*, *morski prasčić*, *prajčić od mora*, *morski prasac* – su nedvojbeno hrvatskoga podrijetla, a ime mu vjerojatno potječe od njegove nezgrapnosti! Morski prasac ima zdepasto tijelo prizmatička oblika. Metafora je veoma stara. Susrećemo je i kod Rimljana, jer nam Plinije na više mjesta govori o psu kojega naziva *porcus marinus*.⁸⁰

Prasac morski – pesse porco – je prevedena riječ. Tu imamo naše prenose iz suhozemne faune u morsku.⁸¹

Naše se prasac \ poklapa s imenima za vrstu *Oxynotus centrina* u velikom broju jezika.⁸²

Scyliorhinus spp.

- ZD-KV – MAČKA, PARDA, FAKIĆ, MOSKA, KRÈCA, MAŠKA, KINKESA (iuv.), PIKALJ, HAHIĆ, ŠČOVICA (iuv.), FAKIĆI (iuv.)
ŠB – MAČKA, MAŠKA, PAS, PIŠIKAN, SČOVICE
HV – MAČKA, MAČKA OD KRAJA (*Sc. stellaris*), MAČKA OD KANALA (*Sc. canicula*).

Naziv mačka (s dijalektalnim varijantama) za oznaku vrste *Scyllium* praktički pokriva čitav obalni potez, a malobrojni drugi oblici koji se temelje na drugim semantizmima (osim *parda*) uglavnom predstavljaju sitne primjerke.⁸³ Taj naziv je u stvari prijevod (*calchi linguistici*) iz mletačkog naziva *gato* (gata), *gattuccio*. Ovaj tip metafore je obilato zastupan u modernijim jezičnim fazama, dok kod klasičnih pisaca ovaj tip metafore kao da nije zastupljen.⁸⁴ I kod ove vrste nalazimo kao i kod *pasa* prenose iz suhozemne faune u morsku.

Sem »oboječnost« i kod ove vrste odigrao je određenu ulogu u denominaciji, jer boja kože i njezine šare su dovoljna razlučna oznaka za razlikovanje pas/mačka. Kod nas tu razlučnu funkciju vrši aloglotski elemenat *parda*, bilo kao imenica bilo pomoću od te osnove izvedenih i adaptiranih pridjeva. Još kod Opijana (Hal. 1, 368) nalazimo *πάρδαλις* kao naziv za neku ribu raznolike boje slične leopardovu krznu (kslat. *leopardus* < grč. *λεόπαρδος*, složenicica od *leo* »lav« (v.) i pridjeva *pardus*).⁸⁵ Tu je izvršen prijenos na ribu zbog boje. U romanskim jezicima PAR-

⁸⁰ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 59; Županović ČR 1, 1988, str. 32.

⁸¹ Cf. P. Skok, *Od koga naučiše jadranski Jugoslaveni pomorstvo i ribarstvo?, Jadranska straža*, Split, 1933, str. 59 (dalje *Term.*).

⁸² Cf. V. Vinja JF, 1, str. 60.

⁸³ Ibidem, str. 65.

⁸⁴ Ibidem, l.c.

⁸⁵ Cf. P. Skok ERHSJ, 2, str. 288.

DUS (FEW 7, 64) i PARDALUS (REW 6231 i FEW 7, 641) obilato su iskorišćeni i u kopnenoj i u morskoj zoonimiji uglavnom kao determinativi za šarene životinje.⁸⁶

Interesantan je naziv *kinikesa* (iuv.). To je možda, kako navodi V. Vinja,⁸⁷ naš najstariji naziv za mačke, koji je zabilježen u Kaliju na Dugom otoku. U kaljanskom obliku *kinikesa* nastavlja grčki κινίσιος, deminutiv od κίως »pas«.⁸⁸

Pikalj je možda oznaka za šarenu boju (engl. pink), u Šibeniku *pi(n)kast*; usp. *pikast* »pjegast«, šaren (ARJ 9, 845). Za ostale nazive koji su izrazito afektivni, kao npr. *krèca*, *fakić* (i *hahić*), zbog nestabilnosti koja je imanentna stilistički označenim terminima, teško je dati pouzdaniju etimologiju.⁸⁹ Deminutiv *ščovica* je vjerojatno izvedena riječ prema mlet. *gata schiava*.⁹⁰

Sphyrna zygaena (L.)

ZD-KV – PEŠEMARTELO, PEŠIMARTELO, SORAT, JARAM, BAT, KOVAC
ŠB – PEŠEMARTELO, MLAT
HV – PEŠEMARTELO, JARAM, PAS JARAM

d AC1 bt 30 rn 740 Čakavska rič 2 – TB

Ova vrsta zbog njenog vanjskog izgleda poput velikog slova T je lako uočljiva i prepoznatljiva. Starogrčko ime nije nedvojbeno utvrđeno. Kod Plinija (32, 154) nalazimo da »*sudis* Latine appellatur, Graece σφύραϊνα rostro similis nomini, magnitudine inter amplissimos«. Tek je J. Cotte 1944.⁹¹ došao na ideju da u σφύραϊνα vidi izvedenicu od σφύρα »bat«, »mlat«, što je istovremeno i sinonim za apelativ, te da na osnovu toga ustvrdi, kako navodi V. Vinja,⁹² da je lat. *sudis* = grčko σφύραϊνα = *Sphyrna zygaena* (L.). Međutim, to se kosi sa podacima koje daju Opijan (Hal. 1, 172) i Atenej (323 a) i sa mjestom iz Aristotela (HA 610 b5) koji kaže da σφύραϊνα »formiraju jata«, dok Plinije na navedenom mjestu (XXXII, 154) govori o morskom orijašu koji može jedino biti naš jaram, tj. *Sphyrna zygaena* (L.).

Metafore »mlat« i »bat« su sinonimi i etimologija im je jasna.⁹³ Također i

⁸⁶ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 65-66; Županović ČR 1, 1988, str. 32.

⁸⁷ Ibidem, str. 67.

⁸⁸ Ibidem, l.c.

⁸⁹ Ibidem, l.c.

⁹⁰ Ibidem, l.c.

⁹¹ Cf. J. Cotte, *Poissons aquatiques au temps de Pline: Commentaires sur le livre IX de l'Histoire Naturelle de Pline*, Paris 1944; cf. Vinja JF, 1, str. 57.

⁹² Cf. V. Vinja JF, 1, str. 57.

⁹³ Cf. P. Skok ERHSJ 2, str. 441 i 1, str. 120.

sinonimi *pešemartelo*, *pešimartelo* potječu iz ven. *pesse martelo*.⁹⁴ Pešemartel nalazimo u svim romanskim jezicima za Sphyrna zygaena. Glava u obliku slova T podsjeća na jaram. Na tom semantizmu temelje se naši nazivi *jaram*, *pas jaram*.⁹⁵

Isto tako imamo i izolirani oblik sa Ugljana *sorat*. *Sorac*, gen. *sorca* je naziv za debelu *batinu*, koja služi kao potporanj za vrijeme samarenja »mišina« u kojoj se nalazi smašćeno grožđe. On ima na vrhu dva kraka da bi podrprlo »mišinu« s jedne strane, dok se druga »prti« na drugoj strani.

Kovač na Silbi, kojega je zapisao i Hirtz (H 179, 1956),⁹⁶ vjerojatno je potakla denominativnu imaginaciju kao i u nazivima drugih obalnih naroda u Sredozemlju. Neobični oblik glave koji naliči kovačkom nakovnju, dao mu je naziv *kovač*. Ovdje se radi o jednom neobičnom tipu metafore, koji nije zabilježen u Sredozemlju. Tako i naziv *kovač* na Silbi odgovarao bi možda izgledu nakovnja po kojem čekićem (*Martel(l)o*) < lat. *Martellum* »čekić« (REW 5379) udara.

Jaram, *pas jaram* je metaforično ime iz naše tzv. pučke etimologije, napravljen domaćim jezičnim sredstvima.

Squalus spp.

ZD-KV – PAS KOSTILJ, PAS KOŠĆENJAK, PAS KOŠĆLJIVI, PAS KOSTIĆ, PAS KOSTIŠ, PAS KOSTELJ, KOŠLJIVAC, KOSTILJ, KOŠTILJ, ŠPIN, AZIA (L)

ŠB – PAS KOSTILJ, KOSTILJ, PAS KOŠTENAVI, PAS KOSTENJAK

HV – PAS KOSĆENJAK, OSTRI PAS, ČUKOV

Ova vrsta psa dosta je česta u našim vodama i sva ta brojna imena imaju svoju polaznu točku u semu »bodlja«, »kost«, »ono što strši«, »ono što bode«. Po toj karakteristici za ovu vrstu nalazimo ne samo kod nas već i u gotovo svim ihtionomskim pučkim popisima kod drugih naroda, gdje se lovi ta vrsta.

Unutar istog semantema najbolju je zastupnost kod nas u nazivu ove vrste pokazuje konceptualizacija pomoću slike »kost« koji je jako raširen (*košćenjak*).

Prema deminutivnoj modifikaciji što je proizvodi naš morfem *-ić*, uvodi se ven. morfem *-erin* iste vrijednosti i postižu se hibridi: *košćerin*.⁹⁷

Jednaka konceptualizacija s drugom formom izraza nalazi se u nas neprozirni ihtionim: *špin*, koji smo i kao apelativ i kao ihtionim preuzeli iz ven. »aculeo«, »trn«, »bodlja« (Boerio 691 < lat. SPINA 8150). Na semantizmu »trn« zasnivaju se sistematski nazivi *Acanthias* (ἀκανθίας, Opijan I, 380) i on nam može poslužiti kao vrijedan pokazatelj za tumačenje naših izraza *košćerin*, *pina* i dr., kao i njegov latinski kalk *Spinax*.⁹⁸

⁹⁴ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 58; Županović ČR 1988, str. 32.

⁹⁵ Cf. P. Skok ERHSJ, 1, str. 757.

⁹⁶ Cf. M. Hirtz, *Rječnik narodnih zooloških naziva. Knjiga treća: Ribe (Pisces)*, Zagreb 1956, str. 179 (priredio N. Fink)

⁹⁷ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 63.

⁹⁸ Ibidem, str. 62.

Iz mletačkoga smo preuzeli također i za etimologiju danas neprozirnog imena *azija(l)*. Tome imamo zahvaliti mnogim humanističkim piscima koji su posvetili dosta pažnje tom psu. Tako npr. Bel(l)on(ius) navodi za ovu vrstu: »Graecis *acanthus*, Latinis *spinax*, Venetis *azio*, Genuensibus *aguseo* quasi *acaenam* dicent, in cuius extremo infixus est aculeus ad pungendos boves«. ⁹⁹

Tako nam je i za *azija(l)* i sl. potvrđena pripadnost semičkoj skupini »trn«, »bodlja«, kojoj po svom determinativu pripada i *oštri pas*.

Naziv *ćukov* je slavensko-romanski hibrid. On je nastao po principu sinonimijske atrakcije kao ihtionim. ¹⁰⁰

Squatina squatina (L.)

ZD-KV – SKLAT, ŠKLAT, ŠKVA(J)INA, SKVAINA, ŠKVAJA, ŠKVAIN, SKOAT, ŠKLOAT

ŠB – SKLAT, ŠKLAT

HV – SKLAT, ŠKLAT

Grčka i latinska imena za ovu vrstu su se uspjela sačuvati u današnjim nomenklaturama oko Sredozemlja i zato su idenfitikacije više ili manje moguće. Skok ¹⁰¹ smatra da su oblici *sklat*, *šklat*, *škloat*, itd. dalmato-romanski leksički ostatak od vlat. deminutiva na -ulus od *squatulus* : *squatulus* (deminutivne izvedenice). Ostali su posuđeni i prilagođeni oblici iz venec. *skvaina*, *škvajina*, *skvaina*, *škvaja*, *škvain*. ¹⁰² Analogni su oblici također sačuvani u brojnim sredozemnim jezicima. O njima piše i stari Gesner (*Nomenclator*...141) ovim riječima: »Squatina Plinio et Gazae is piscis est qui Graecis Rhina dicitur. Vocatur et Squatus apud Plinium duobus in locis. Graeci ῥίνη id est limam vocarunt hunc piscem. Graeci nostrae aetatis: Rhina, Itali: Squatina sive Squadra. Squatina vulgo nomen servat Massarius Venetus... alii Squadam, alii Squaiam, Ligures Angelus, Hispani Lyra, Masseliensis, Galli et Ligures Angelum, Burdigalenses Creac de Buch«. ¹⁰³

Torpedo (Torpedo) marmorata Risso

ZD-KV – TRTNIGA, TRPINA, TRPIGNA, TARPINA, TREMA, TRNJAČA, TREMULA, TARNA, TRNULA, TRPNIGA, TRPLJIZA

ŠB – TRTNIGA, BANJAČA, TRPINA, FRNJA, TRNIRUKA

HV – TRNJAČA, TRNINA

Naši nazivi za *Torpedo* skoro svi počivaju na istom semu i prema tome mogu biti po porijeklu izraza svrstani u nekoliko skupina. Već je Izidor Seviljski (*Orig.*

⁹⁹ Cf. Petrus Bellonius Cenomanus: *De Aquatilibus libri* II, str. 70. Parisiis 1552.

¹⁰⁰ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 52.

¹⁰¹ Cf. P. Skok, »Zum balkanlatein«. *Zeitschrift für romanische Philologie* 50, str. 526 i 54, str. 419 (*dalje ZfrPh*); cf. *Term.*, str. 54 i 66 i ERHSJ 3, str. 260.

¹⁰² C. V. Vinja JF, 1, str. 71; Županović ČR 1988, str. 32.

¹⁰³ Cf. C. Gesner, *Nomenclator aquatilium animantium in mari et in dulcibus aquis degentium...* Tiguri MDLX, str. 141.

12, 6, 45) uočio taj jedini semantizam na osnovu sadržaja, kao što je to slučaj s vrstom *Torpedo*. To izražava rečenicom: »Torpedo vocata eo quod corpus torpescere faciat si eam quisque viventem tangat«. Navedena Izodorava rečenica, kako ističe V. Vinja, bila bi »dovoljna i danas da objasni gotovo sva imena *drhtulje* ili *trnjače* (*Torpedo* sp.), i to ne samo kod nas već i kod drugih primorskih naroda«. ¹⁰⁴

Najbrojnije izvedenice kod nas su iz osnove *trn-(uti)*. Na toj osnovi koja je (*u*)*trnuti* temelje se: *trnina*, *trnjača*, *trnula*, *tarna* i, s izmijenjenim početnim konsonantom, *frnja*, odnosno složenica *trniruka*. ¹⁰⁵

Banjača s nejasnim leksemom paradigmatki se naslanja na *trnjača*. ¹⁰⁶

Istu sliku sadržaja (»drhtati«) iskorišćava i ven. oblik *tremula*, iz kojega su i naše posuđenice *tremula* i varijanta *trema*. ¹⁰⁷

U oblicima na *-p-* lako možemo razlikovati strane elemente kao što su *trpîna* i *tarpîna* koji su vjerojatno preko dalmatskoga primljeni grecizam. Zatim imamo elemente, kako navodi V i n j a, koji mogu potjecati od lat. TREPIDARE, TREPIDUS (REW 8881, 8882) »nemiran, drhturav« ili po njemu prasrodnoga, hrv. *trpljiza*. ¹⁰⁸ Prelazni stupanj tvori oblik *trpnjača*.

Od posebnog je značenja na više mjesta potvrđen oblik *trpîgna*. On je naročito interesantan za romansku lingvistiku i etimologiju. Konsonantna grupa *-gn-* govori u prilog tvrdnji da je riječ dalmatski ostatak i da pored TORPEDO, -INIS (REW 8796a), moramo pretpostaviti »postojanje jednog TORPIGO, -INIS, iz kojega je (cf. LOLIGO, -INIS *ligna*) potekao naš oblik«. ¹⁰⁹ Postojanje istoznačnih *trpnîga* i *trtnîga* na istom arealu samo nas učvršćuje, veli isti autor, u takvu zaključivanju. ¹¹⁰

Raja (Raja) miraletus (L.)

ZD-KV – RAŽA, BAVOŽA, GOLA RAŽA, RAŽICA, BARAKULICA, ŠTRINGICA, SLAST, CVET

ŠB – BARAKULICA, BARAKOKULA

HV – BARAKULA

Navedena imena odnose se prvenstveno na *Raja miraletus*, dok je *R. clavata* nosila imena koja su vrijedila za više vrsta. Naziv raža je dalmatski ostatak od lat. oblika RAJA. ¹¹¹ Prema Skoku (*Term.* 55) naziv raža je posuđenica od latinske riječi *raia*, kojoj ne zna postanja. Također je po istome autoru nejasan i naziv

¹⁰⁴ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 72; Županović ČR, 1, 1986, str. 54.

¹⁰⁵ Ibidem, str. 73.

¹⁰⁶ Ibidem, str. 74.

¹⁰⁷ Ibidem, l.c.

¹⁰⁸ Cf. P. Skok, ERHSJ 3, str. 497.

¹⁰⁹ Cf. V. Vinja JF, str. 74.

¹¹⁰ Ibidem, l.c.

¹¹¹ Cf. P. Skok, *Term.*, str. 55; Županović ČR, 1988, str. 52.

barakula. Prema Deanoviću¹¹² *bàrakula* je »raža bez puca«, mlet. *baracola* »mala raža«. Skok (ERHSJ, 1, 110) navodi da je *barakulica* deminutiv od mlet. *baràcola*, krčko-romanski *barakolùta*.¹¹³ Od leksema *barak-* izvedeni su brojni oblici: *barakulica*, *barakula*, *barakokula*.¹¹⁴ Riječ je preuzeta iz mletačkog *baràcola*. Pitanje etimologije mletačke riječi još uvijek je nepoznato.¹¹⁵

Gola raža je opozicija prema naznačenom *raža*. Raznobojne okrugle pjege mogu se vidjeti i kao cvjetovi, stoga naš *cvet* nije usamljen, jer sliku istog sadržaja nalazimo i u drugim jezicima Sredozemlja.¹¹⁶

Bavoža je sačuvan ostatak romanskog naziva. Izvor mu je možda u venecijanskom *vavosa*, *vavusa*, koji naziv se odnosi također i na R. (*Dipturus*) *batis* L.¹¹⁷

Morfološke odlike kod ove vrste vjerojatno su izazivale, kao što navodi V. Vinja, i naziv *stringica*, jer *stringa* znači »vještica«. *Stringa*, *stringica* »vještica« je romanski elemenat iz lat. *STRIGA* »Hexe«. ¹¹⁸ Skok (3, 417) ne navodi nedvojbeni izvor naše posuđenice. On smatra da naziv *stringa* može biti i dalmato-romanski leksički ostatak.¹¹⁹

Naziv *slast* za ovu vrstu teško je objasniti. Vinja je sklon u nazivu *slast* »vidjeti još jednu formalnu varijantu od *sklat*, *sklad*, *slac*...¹²⁰

Raja (Raja) clavata (L.)

ZD-KV – RAŽA, RAŽICA
ŠB – RAŽA, RAŽINA
HV – ROŽA, RAŽA, ROŽINA

Ovi nazivi odnose se na *Raja (Raja) clavata* L. Naziv *raža* je naš osnovni naziv koji pokriva najviše semantičkog prostora. Vjerojatno je ovdje riječ o dalmatskom ostatku koji nastavlja najrašireniji oblik RAJA.¹²¹ Etimologija riječi još uvijek je nepoznata, iako postoji mišljenje, koje usvaja i V. Vinja, da je naziv nastao prenošenjem oznake za bodljikave biljke, trnove i dr., kako tvrdi Rohlf (Arch. SNS 189, 241). Sve osobitosti u biomorfologiji vrste i kasniji razvoj imena za ražu ukazivali bi u prilog ovoj tvrdnji.¹²²

¹¹² Cf. M. Deanović, *Anali* 1954, str. 154.

¹¹³ Cf. P. Skok ERHSJ, 1, str. 110.

¹¹⁴ Cf. V. Vinja JF 1, str. 76.

¹¹⁵ Ibidem, str. 77.

¹¹⁶ Ibidem, str. 78.

¹¹⁷ Ibidem, str. 82.

¹¹⁸ Ibidem, str. 79, bilješka 46.

¹¹⁹ Ibidem, l.c.

¹²⁰ Ibidem, str. 79.

¹²¹ Ibidem, str. 75; Županović ČR, 1986, str. 54.

¹²² Ibidem, l.c.

Raja (Dipturus) batis (L.)

ZD-KV – VOL, VÔ, VÔ MORSKI, ŠTRAMAC, VOLINA, GOLUB
SB – VOLINA
HV – VOLINA

Raja (Dipturus) oxyrchincus (L.)

ZD-KV – VOLIĆ, ŠUMIĆ, MUKOZIĆ (iuv.), ŠTRAMAC, GOLUB, RAŽA,
MUTO
ŠB – VOLIĆ, KLINKA, KLENKA
HV – VOLINA, KINČICA

Ovo su velike raže, čija su znanstvena imena: *R. (Dipturus) batis* i *R. (Dipturus) oxyrinchus*, u odnosu na gore navedene male raže (*R. miraletus* i *R. clavata*). Te se činjenice, tj. njihove dimenzije, odražavaju i u narodnim nazivima dvojako: s jedne strane augmentativne tvorbe *volina*, a s druge konceptualizacija s referencijom na velike predmete ili krupne životinje: *štramac*. I manji primjerci (iuv.) često imaju posebne nazive koji se uglavnom temelje na semu »slinavost«.¹²³

Vol je najrasprostranjeniji naziv za ovu vrstu raže s brojnim varijantama i sinonimima. Ta slika je bila u upotrebi i kod starih Grka i Rimljana. Već je *Aristotel* (HA 5, 4, 2) svrstava među *σελάκη*. Prema tome nema nikakvih sumnja oko identifikacije grč. ihtionima *βοῦς*.¹²⁴ To je bez ikakve sumnje *bos* o kojem govori i Ovidije (Hal. 94), a koji Plinije, parafrazirajući Aristotela svrstava među hrskavičave ribe.

Kod nas su najzastupljeniji pored naziva *vol*, tj. njegov augmentativ *volina*, još i *vô*, *volić*. Dolazi od lat. osnove BOS, -VEM (REW 1225), koji mogu biti i dalmatski relikti.

Izduženi, šiljasti nos kod *R. (Dipturus) oxyrinchus* dao je povoda za niz imena u kojima se konceptualizira sam »nos«, a zatim i »klin«, itd.

U odnosu na »klin« imamo i istoimene nazive *klinka*, *klenka*, t e varijantu *kinčica*.

Zbog ogromnih dimenzija u usporedbi sa ostalim ražama za *R. (Dipturus) batis* i *R. (Dipturus) oxyrinchus* i naziv *štramac* koji je kod nas venecijanizam (< ven. *stramazzo* »materasso«), a inače europski arabizam.¹²⁵

Za manje primjerke nalazimo na Molatu i deminutivni lik *mukozić*, koji je također preuzet iz talijanskoga. To je izvedenica od* MUCCUS »Nasenschleim«, * MUCCOSUS. Podrijetlo je teško odrediti.¹²⁶

¹²³ Ibidem, str. 79; Županović ČR, 1988, str. 32.

¹²⁴ Cf. Aristotle, *Historia animalium*, vol. II, libri V, 4, 2, London 1970, str. 106. Loeb, transl. by A.L. Peck: *σελάκη δ'ἔστι τὰ τ' εἴρη μένα καὶ βοῦς...*

¹²⁵ Cf. P. Skok ERHSJ 2, str. 387; V. Vinja JF, 1, str. 81.

¹²⁶ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 82.

Ime *golub* nastao je prenošenjem naziva sa drugih srodnih vrsta. Za naziv *muta* teško je kazati, veli V. Vinja, nastavlja li isti oblik grčki plural τὰ μούτρα »gubica«, »ružno ili čudno lice« ili je to modificirani venecijanizam *mûtrija*.¹²⁷

Šumić za R. (*Dipturus*) *oxyrinchus* vjerojatno je izraz za ovu vrstu, jer kad se iskrene na palubu broda stvara šumove. Otvaranjem usta i sažimanjem tijela ona ispušta mukle glasove, koji nalikuju mukanju ili rikanju vola.¹²⁸

Dasyatis pastinaca (L.)

ZD-KV – ŽUTICA, ŽUTULJA, KOLUMBUL, KOLUMBULIĆ, ŠUM, ŠIPARKA, ŠUMIĆ, ŠUN, ŠIJUN, GOLUB, STRIŽICA, SLAST, SKLAT, ŠKLAT, MUTO, VIŽA, ŠIPARKUN (♂), ŠIPAVKA, SOVA

ŠB – ŽUTICA, ŽUTULJA, VIŽA

HV – ŽUTULJA, ŽUTUGA

Zaista je čudno da su stari Grci ovu opasnu ribu, koja na gornjem dijelu repa ima oštru otrovnu bodlju nazvali τρυγών, tj. »grlica«. Isto tako za ovu vrstu imamo i naziv *golub*. Nazivom ornitonima za ovu vrstu, vjerojatno je ova metafora izazvana tabuom, kako misli Vinja.¹²⁹ Međutim, za rješavanje naših naziva za ovu vrstu, važnija je sama morfologija ove vrste. Već je Gesner nabrojio mnogobrojna pučka imena koja su za ovu vrstu bila u upotrebi (Rondeletius), *Nomencl.* p. 120.

Najveći broj imena zastupljenih kod nas izvedeni su od osnove *žut- žutica, žutulja, žutuga*. Taj tip denominacije ne nalazi se kod drugih naroda.¹³⁰

Nazivi koji su potekli iz metafora po pticama brojni su kod nas i u drugim jezicima: *kolumbul, kolumbulić, golub*. Lik *kolumbul* (< lat. COLUMBULA »Täubchen« REW 2065).

Druga ptica koja je poslužila za vrstu *Trygon* je *sova*. Dok je kod grč. τρυγών i našeg *golub* mogao odigrati izvjesnu ulogu, dotle kod upotrebe slike »sova« vidimo da je sem »ružnoća«, »strah«.¹³¹ To važi i za naziv *viža*, kao ornitonim. Taj oblik je kod nas, po svemu sudeći, preuzet iz južnotalijanskoga grečteta, gdje je u upotrebi sem »plašenje«, koji je još i danas u upotrebi. Semantički se ono poklapa sa još jednom imenom za *Trygon*, tj. *strižica* < lat. STRIX »Ohreule« REW 8319, FEW 12, 307, koje je dalo u romanskim jezicima brojne apelative za sadržaj »vampir«, »vještica« itd.¹³²

Za nazive *šum, šumić, šun* kod ove vrste, kao i kod vrsta R. (*Dipturus*) *batis* i R. (*Dipturus*) *oxyrinchus* mogli bismo kazati da dolazi od *šumova* koje oni

¹²⁷ Ibidem, str. 87-88.

¹²⁸ Cf. Š. Županović, MG 3, str. 406.

¹²⁹ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 83.

¹³⁰ Ibidem, l.c.

¹³¹ Ibidem, l.c.

¹³² ibidem, str. 84.

izazivaju kad se izvuku iz mreža na palubu broda.

Nazivi *šipavka*, *šiparkun* temelje se na proširenju leksema *šip*-. *Šip* je slavenski elemenat sa značenjem »acumen«, trn, šiljak, vrh...¹³³ koji točno odgovara nazivima za ovu vrstu.

Za *šijûn* – *ûna* ne možemo kazati ništa izvjesno. Deanović¹³⁴ je mišljenja da dolazi od talij. *scione*, mlet. *siòn*, *sîpho*, *-one*, σίφων REW 7950a.

Nazivi poput *sklat*, *šklat* razjašnjeni su kod imena za *Squatina*, a za *slast* i za *muto* vidi kod prethodnih vrsta. Za *šunj* Skok (*Term.* 55) pokušava izvesti od lat. BESTIONE, temeljeći se uglavnom na Vetranovićevu i Držićevu obliku *Pšunj*.¹³⁵

Dasyatis centroura (Mitch.)

ZD-KV – SINJ, BUCIGA

ŠB – SINJ, SENJ

HV – ŠIBA

U nazivu *šiba* imamo najprozirniju situaciju u kojem je goli rep *žutulje* uspoređen sa šibom.¹³⁶ Naziv *buciga* je nejasan. Nejasan je također i naziv *sinj*, *senj* za ovu ribu. Možda zbog njezine veličine i robustna izgleda mogli bismo metaforično povezati sa značenjem *velik* (*sinj*, *sinje mora*). Možda i zbog sinje boje Jadranskoga mora (modrikasto siva ili sivo žuta, odnosno između ljubičaste i zelene ili žute i mrke).¹³⁷ Veličina diska 2,10 m i totalna dužina 4 m!¹³⁸ Zaista bi mogla biti u svezi sa značenjem *velik* odnosno *sinj* poput sinjeg mora.

Myliobatis aquila (L.)

ZD-KV – GOLUB, KOLUMBUL, KOLUMBO, KOLUMBULIĆ, ŠIPARKA, ŠIPATKA, ČELUPA, MÜTRA

ŠB – GOLUB

HV – GOLUB, SOKOL

Znatni dio imena za Myliobatidae je zajednički s nazivima za obitelj *žutulja* (Trygonidae).

Za ovu vrstu najrasprostranjeniji je naziv *golub*. Ostali ornitonimi za oznaku dviju obitelji su već navedeni: *kolumbul*, *kolumbo*, *kolumbulić* < lat. COLUM-

¹³³ Cf. P. Skok ERHSJ 3, str. 393; V. Vinja JF, 1, str. 85.

¹³⁴ C. M. Deanović 3, *Anali* 1954, str. 171.

¹³⁵ Cf. P. Skok SRO, 1, str. 240.

¹³⁶ Cf. V. Vinja JF, 1, str. 85.

¹³⁷ Cf. Skok ERHSJ 3, str. 239.

¹³⁸ Cf. W. Fischer, M.L. Bauchot et M. Schneider (redacteurs), *Fiches FAO d'identification des espèces pour les besoins de la pêche (Revision 1.). Méditerranée et Mer Noire. Zone de pêche 37, Vol. II. Vertébrés*, Rome, FAO 1987, str. 855.

BULA »Täubchen« (REW 2065). Isti semantički razlozi doveli su do označavanja tim imenom vrste *Myliobatis*. I naziv *šipatka* i *šiparka* označuju *Myliobatis*, kao i za Trygonidae.

Tim nazivima možemo još pridodati i ihtionim *sokol* koji je postao od ornitonyma.¹³⁹

Najupadljivija karakteristika za ovu ribu ipak je naobičan oblik izbočene glave. U svezi s tim možda je u nazivu *čelupa* sem »izbočenost« konceptualiziran kao »čelo«.¹⁴⁰

Interesantan je u ovom pogledu naziv *mùtra* za ribu *Myliobatis bovina* Geoffr., koji je zabilježen u Velom Ratu na Dugom otoku. To je ujedno i naziv za *kolumbul*, koji se drugdje zove i *biskup*. Što se tiče samog naziva *mùtra* i varijante *muto* Vinja je mišljenja »da je teško reći da li oblik nastavlja grčki plural τὰ μούτρα »gubica«, »(ružno ili čudno) lice«, ili je to modificirani venecijanizam *mùtrija* (Split i okolica), *mùtrija* (Korčula i južnije). *Mutria* je još živo u ven. sa istim značenjem »faccia brutta e difforme« (Boerio 435)«. ¹⁴¹

Mutria u Šibenskom Docu se kaže za nekog čudnog čovjeka da je »prava mutrija«, che mutria!

Međutim, *mùtra* može biti i rezultat križanja *mutrija* × *mitra* »biskupska kapa«. Naime, oblik glave u(morskog) goluba opravdava to prenošenje značenja.¹⁴² Kako naziv biskup nalazimo i u drugim nomenklaturama, pisac je mišljenja da bi se u nazivu *mùtra* moglo kriti grčko *mitra* (biskupska kapa), samo što taj zaključak po njegovu mišljenju otežava zamjena *i* sa *u*, koja nije obična. Zato on pomišlja u svezi s tim nazivom na povezanost istoga s novogrč. *mytaras* ili *mutron*, od kojega potječe mletačko *mutria* i naše dijalektalno *mutrija*. Finka u svom osvrtu na radnju V. Vinje pod naslovom: »Napomene uz nekoliko dosad nepotvrđenih starogrčkih elemenata u jadranskom ihtiološkom nazivlju«, ne isključuje moguću vezu *mutra* sa *mutrija* koja je obična riječ u tom kraju (misli na zadarsko područje!). On čak misli da bi se »tu moglo raditi o semantičkoj, a onda i glasovnoj kontaminaciji *mitra* i *mutrija*, samo dakako tu vezu ne možemo staviti u najstarije vrijeme. Ali za današnje čuvanje riječi *mutra* riječ *mutrija* može biti od najveće važnosti.¹⁴³

¹³⁹ Cf. V. Vinja JF 1, str. 87; Županović ČR, 1988, str. 33.

¹⁴⁰ Ibidem, l.c.

¹⁴¹ Cf. G. Boerio, *Dizionario del dialetto veneziano*. Terza edizione aumentata e coretta, Venezia 1867, str. 435 (dalje Boerio).

¹⁴² Cf. V. Vinja JF, 1, str. 87-88.

¹⁴³ Cf. B. Finka, V. Vinja: »Napomene uz nekoliko dosad nepotvrđenih starogrčkih elemenata u jadranskom ihtiološkom nazivlju«, *Zadarska revija*, IV, br. 4, Zadar 1955, str. 280.

Gymnura altavela (L.)

ZD-KV – LIZA

ŠB – – – –

HV – – – –

Jedini naziv za vrstu *Gymnura altavela* – *liza* zabilježen je u Kaliju. On je zaista izniman, a ujedno i izoliran!

Naziv *liza* možda je povezano sa kožom koja je s gornje strane i s donje strane posve glatka (liša).¹⁴⁴ Podrijetlo naziva je vjerojatno od mlet. *liza*.¹⁴⁵

Taj mletački oblik je zacijelo došao iz Dalmacije.¹⁴⁶ Skok, u svezi s time, pokušao je pridjev *liš* u značenju »gladak« izvoditi od talij. pridjeva *liscio* = *lisciato* od *lisciare* < srlat. *lixare*, od grč. infinitiva ariosta λειξαι, od λείγω »ližem«. ¹⁴⁷ Slične karakteristike nalazimo i kod *lice* (*Lichia amia*). *Lica* je gola i glatka riba.¹⁴⁸ To potvrđuje i Gesner (*Nomencl.* 111): »Cretensium vulgus appellat *lissam* vel *vliissam* a glabra ac squamis carente cute«. ¹⁴⁹

¹⁴⁴ Cf. bilješku 138, str. 858: »Peau lisse sur les 2 faces...«; cf. E. Tortonese, *Leptocardia – Ciclostomata, Selachii*, Fauna D'Ita, Vol. VI, 1956, str. 275: »Pelle completamente liscia«.

¹⁴⁵ Cf. M. Deanović, *Anali* 1954, str. 163.

¹⁴⁶ Cf. P. Skok ERHSJ, 2, str. 308.

¹⁴⁷ Ibidem, l.c.

¹⁴⁸ Cf. bilješku 144.

¹⁴⁹ Cf. bilješku 103, l.c.

FISHERIES AND FISHING TERMINOLOGY IN THE ZADAR REGION

Summary

The oldest document in which fishery in the Zadar region was mentioned for the first time is from the year 995. This document-deed of gift mentions that at the time of the prior Madije's office in Zadar the fishing grounds on the islands of Molat and Dugi otok (Telašćica) were given the Monastery of St. krševan at Zadar. For the first time an other document from the year 1056 mentions three fisherman (gripatores) by their Croatian names: *Župan (Supan)*, *Petulet*, and *Podboj*, with the addition »and their other mates«.

This fact could serve also as a positive argument that the islands of the Zadar archipelago had been inhabited at that time, even though the byzantine emperor Constantine Porphyrogenitus in his report »De administrando imperio« (c. 30 and 31) mentions them as uninhabited, except of the island Vrgada where the civis Romanus lived.

After the Croats' arrival at the Adriatic the conditions calmed down considerably. Inhabiting the islands more and more these conditions led them to organize economy and change their way of life. The autochthons helped the newcomers to adapt to the sea and fishing craft.

As the Croats had no names in their vocabulary for individual kinds of fish and other sea fauna they *took over* those of the autochthons or formed them *there* using both native and foreign elements. This is also one of the reasons why the older layers of the thalassozoonomic inventory have been so well preserved.

The names taken over from the tongue of the Dalmatian Romanized autochthons living in the region occupied by the Croats were adapted to the Croatian linguistic structure. Such Delmat elements, while that language had not yet died out completely, were numerous in the Zadar region where the c. Romanus prevailed teaching the Croats the crafts of seamanship and fishery. When the autochthons were already assimilated the newcomers had already a large number of fishery terminology at their disposal combined greatly with the elements taken over from them. In that sense, in forming our nomenclature our fishery terminology is constructed from a very small number of the elements brought along, while that for the more important species of ichthyofauna has been taken over directly from the Delmat Romanus and, via them, from the Greeks.